

TIJDSCHRIFT VAN DE VERENIGING VAN
GESCHIEDENISLERAREN IN NEDERLAND (V.G.N.)

UIT DE INHOUD:

- INLEIDING
- AGENDA JAARVERGADERING
- JAARVERSLAGEN VAN DE 1ste EN DE 2e SECRETARIS
- JAARVERSLAG VAN DE PENNINGMEESTER
- VERSLAGEN VAN DE COMMISSIES
- BRIEVEN
- MEDEDELINGEN

KLEIO

VERENIGING VAN GESCHIEDENISLERAREN IN NEDERLAND (V.G.N.)

BESTUUR

C. M. H. BOSCH, *voorzitter*, Borsillaan 7, Bloemendaal, tel. 023-261723
A. L. VERHOOG, *vice-voorzitter, Mavo-commissie*, Drakenstein 8, Leiderdorp, tel. 01710-41127.
C. L. A. DANIELS, *1e secretaris*, Apolloplantsoen 23, Zaandam, tel. 02980-65602.
DRS. H. ULRICH, *2e secretaris*, Vronkenlaan 63, Leiderdorp, tel. 01710-44780.
DRS. B. VAN LINGEN, *penningmeester*, Pieperslaan 14, Ellecom (Gld), tel. 08330-5351.
postrekening 128701 t.n.v. de penningmeester van de V.G.N. te Ellecom (Gld.).
L. W. BOOGERT, *comm. Ped. Acad.*, Wielengahof 21, Delft, tel. 01730-44029.
DRS. B. DORSMAN, *P.A.-comm.*, Helena Rietbergstraat 19, Gouda, 01820-16725.
G. J. ERDTSIECK, Cath. van Renneslaan 29, Almelo, tel. 05490-17652.
H. DE RUYTER, *red. Kleio*, Kon. Wilhelminalaan 22, Leidschendam, tel. 01761-3657.
J. G. TOEBES, *Didactiekcomm.*, Groesbeekseweg 436, Nijmegen, tel. 08800-30383.

LEDENADMINISTRATIE

Aangifte en afschrijvingen van leden en informatie over contributiebetaling zenden aan: **Administratie V.G.N., mevr. A.J. de Vries-van Doornen, Van Heuven Goedhartstraat 3, Voorschoten, tel. 01717-4443.** Bij aangifte wordt verzocht mee te delen: naam, voorletters, eventueel titel, bevoegdheid, huisadres, telefoon- en netnummer, adres van de school waar men de hoofdbetrekking heeft.

CONTRIBUTIES

Contributies ingaande 1 januari 1971.

Gewone leden: a. docenten havo, v.w.o. en h.b.o.

f 45,—

b. docenten mavo

f 30,—

Buitengewone leden: a. gepensioneerden en b. zij die wel geschiedenisbevoegdheid bezitten, maar geen les geven op scholen voor mavo, v.w.o. en h.b.o.

f 25,—

Aspirantleden:

f 25,—

Echtparen:

f 50,—

COMMISSIES

DIDAKTIEKKOMMISSIE

J. G. TOEBES, *voorzitter*, Groesbeekseweg 436, Nijmegen, tel. 08800-30383.
MEJ. DRS. H. L. A. FURNEE, *secretaresse*, Schoutenstraat 48, 's Gravenhage, tel. 070-245752.
A. C. E. JANSE, *penningmeester*, Oranjelaan 13, Castricum, tel. 02518-53548, postrekening 1561752 t.n.v. de penningmeester Didaktiekcommissie V.G.N.
MEJ. C. C. A. BRIËT, Amsterdam.
J. BROUWER, Elst (Gld).
A. P. DIJKSTRA, Meppel.
P. H. F. GIELES, 's-Hertogenbosch.
C. J. LEIJH, 's-Gravenhage.
DR. P. VAN DER MEULEN, Bilthoven.

COMMISSIE POSTACADEMIALE VORMING

De gegevens over de P.A.-commissie staan vermeld op de 3e pagina van het kapt van dit nummer.

OVERIGE COMMISSIES

Voor inlichtingen met betrekking tot de overige V.G.N. commissies kan men zich wenden tot de 2e secretaris van de V.G.N., wiens adres hierboven vermeld staat.

KLEIO

Tijdschrift van de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland, verschijnt tienmaal per jaar.
Redactie: H. DE RUYTER, *voorzitter*, Koningin Wilhelminalaan 22, Leidschendam, tel. 01761-3657;
MEJ. DRS. G. K. H. SCHURING, *secretaresse*, Lange Nieuwstraat 8, Utrecht, tel. 030-318095, DRS. B. VAN LINGEN, Ellecom (Gld.); DR. P. VAN DER MEULEN, Bilthoven; C.S. RUTSEN, Mijdrecht;
DRS. L.M.G.P. SMEETS, Doorn; DRS. S.Y.A. VELLENGA, Utrecht.
Abonnementen: voor leden gratis, voor niet-leden f 25,— per kalenderjaar.

Actieve leraren/leraressen kunnen alleen met goedvinden van het bestuur van de V.G.N. in aanmerking komen voor een abonnement.

Abonnementen opgeven aan: **Administratie V.G.N., mevr. A.J. de Vries-van Doornen, Van Heuven Goedhartstraat 3, Voorschoten, tel. 01717-4443.**

Mededeling van de Penningmeester.

Hierbij verzoek ik U vriendelijk en zeer **dringend** het onderstaande te lezen en er goede nota van te nemen.

Wilt U de door U aan de V.G.N. verschuldigde gelden vóór 1 maart 1972 overmaken op postgirorekening **128701**, ten name van Penningmeester V.G.N., Pieperslaan 14, Ellecom (Gld.)? Hoeveel U moet betalen kunt U zien op de binnenkant van de omslag van Kleio, onder het hoofd Contributies.

Verder verzoek ik U bij Uw betaling te vermelden in welke hoedanigheid U de overmaking doet (gewoon lid, Mavodocent, abonné Kleio, aspirantlid, gepensioneerde, etc.). Wilt U er tegelijk bij zetten voor welk jaar de storting is bedoeld, of indien U in gedeelten wenst te betalen voor welk deel van het jaar (b.v. eerste helft 1972)?

Willen tenslotte scholen, kloosters, boekhandels en bibliotheken die in opdracht betalen, niet vergeten uitdrukkelijk op de girokaart te vermelden ten behoeve van wie zij de storting hebben verricht?

Als U op deze wijze betaalt, wordt het werk van de financiële administratie aanmerkelijk vereenvoudigd.

Hartelijk dank voor Uw medewerking.

B. van Lingen.

UITNODIGING

Aan de leden van de Vereniging van
Geschiedenisleraren in Nederland (V.G.N.)

Op maandag 10 april a.s. zal wederom te Utrecht, in Esplanade, de jaarlijkse algemene ledenvergadering van onze vereniging worden gehouden. De gebruikelijke Jaarstukken, met o.m. een bestuursvoorstel tot wijziging van statuten en huishoudelijk reglement, treffen de leden in dit nummer van "Kleio" aan. De afdelingen zullen zich thans, naar het bestuur vertrouwt, over de verschillende Agendapunten buigen en de afgevaardigden aanwijzen, die het afdelingsstandpunt in Utrecht zullen komen vertolken. Daar het bestaan en de rechten der afdelingen in de nieuwe statuten zullen worden gelegaliseerd, zal geen afdeling mogen ontbreken om met haar stem zelf mede te werken aan de bekrachtiging van wat nu twee jaar in de vereniging bij wijze van voorlopige voorziening heeft gewerkt. Het bestuur hecht aan het goed functioneren van de afdelingen de grootste waarde en ziet de komst der afgevaardigden vol verwachting tegemoet.

Dit neemt niet weg, dat naast de afdelingsafgevaardigden een groot aantal leden wordt verwacht, die à titre personnel van hun belangstelling zullen komen blijk geven en hun onverkort recht als lid van de V.G.N. zullen komen uitoefenen. Behalve de afdelingen hebben immers ook de leden individueel recht van spreken en stemmen. Het bestuur verheelt zich niet, dat het moeilijk kan vallen, de laatste vakantiedag aan de verenigingsbelangen te spenderen. Het grote belang van een actieve vakgroep, waarvan het bestuur door de leden wordt gestimuleerd, moge bij aarzeling doorslaggevend zijn en velen doen besluiten, naar de Jaarvergadering te komen. Misschien heeft het vergaderen op een vakantiedag zijn langste tijd gehad, maar ditmaal zullen we met ons allen aan de laatste dag van de Paasvakantie deze nuttige besteding nog moeten geven.

Dachten wij hierboven vooral aan het huishoudelijke gedeelte van de Jaarvergadering, het openbare gedeelte verdient gelijkelijk aller belangstelling. Het bestuur waardeert het zeer, Dr. P.J. Gathier bereid te hebben gevonden voor ons te verschijnen en te spreken over **het Algemeen Voortgezet Onderwijs**.

Onder deze zo ruim gekozen titel zullen zeker vele aangelegenheden ter sprake komen, die de belangstelling hebben van ons, die met huid en haar bij het A.V.O. zijn betrokken. Komt dus allen maandag 10 april ochtend en middag met ons doorbrengen in Esplanade!

"Esplanade", Lucas Bolwerk te Utrecht, is voor autorijders snel bereikbaar vanaf rotonde Berenkuil en vanaf het station N.S. met de bussen 3, 4b, 9 en 10.

U wordt verzocht Uw komst, zo enigszins mogelijk, vóóraf te melden bij de penningmeester. Indien U aan de lunch deelneemt, en dat zal zeker de collegiale sfeer verhogen, wordt U verzocht f 7,75 over te maken op gironummer 128701 t.n.v. de penningmeester van de V.G.N. te Ellecom, onder vermelding van "lunch Jaarvergadering".

Namens het bestuur,
C.L.A. Daniëls,
1ste Secretaris

AGENDA

van de Jaarvergadering van de V.G.N. op maandag 10 april 1972 te Utrecht

Openbaar gedeelte

10.00 uur: Aankomst en koffie

10.30 uur: Opening

Ingekomen stukken; mededelingen

Jaarrede van de voorzitter

11.00 uur: Inleiding door Dr. P.J.Gathier, directeur AVO van het Ministerie van O. en W.
over: *Het algemeen voortgezet onderwijs.*

Gelegenheid tot het stellen van vragen.

12.15 uur: Aperitief

12.45 uur: Lunch

Huishoudelijk gedeelte

Aanvang 13.30 uur: de vergadering wordt onderbroken door een korte thee- of koffiepauze.

1. Opening.
2. Notulen van de algemene ledenvergadering gehouden op dinsdag 13 april 1971, (zie Kleio, twaalfde jaargang, no.5, mei 1971).
3. Ingekomen stukken en controle van de geloofsbriefen van de afgevaardigden.
4. Jaarverslag van de:
 - a. eerste secretaris;
 - b. tweede secretaris.
5. Financiën:
 - a. verslag van de kascommissie 1971;
 - b. rekening 1971;
 - c. begroting 1972;
 - d. benoeming kascommissie 1972.
6. Verslagen van de:
 - a. Kleioredactie;
 - b. Didactiekcommissie;
 - c. Commissie Post-Academiale Vorming;
 - d. Mavocommissie;
 - e. Pedagogische Akademiecommissie;
7. Verslag van de C.E.G.E.S.
8. Voorstel tot wijziging van de Statuten.
9. Voorstel tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement.
10. De samenwerking in de Raad van Vakgroepen.
11. Vaststelling van tijd en plaats jaarvergadering 1972.
12. Problemen rond en gegevens over het onderwijs in geschiedenis en staatinrichting.
13. Bestuurswisseling:
 - a. aftreden van: C.M.H.Bosch (voorzitter); C.L.A.Daniëls (1e secretaris); drs.H.Ulrich (2e secretaris); G.J.Erdtsieck.

- b. voorstel tot benoeming van: drs. H.Ulrich (voorzitter); drs.E.A.J.Oudenhoven (vice-voorzitter); C.L.A.Daniels (1e secretaris), mej.drs.R.E.Noordijk (2e secretaris).
- 13. Mededeling van het rooster van aftreden:
1973: Drs.B.van Lingen.
1974: L.W.Boogert; drs.B.Dorsman; J.G.Toebes; H.de Ruijter; A.L.Verhoog.
1975: mej.drs.R.E.Noordijk; drs.E.A.J.Oudenhoven; drs.H.Ulrich; C.L.A.Daniels.
- 14. Rondvraag.
- 15. Sluiting.

Tegenkandidaten voor de bestuursfuncties moeten vóór maandag 20 maart a.s. schriftelijk ter kennis van het bestuur (1e secretaris) worden gebracht.

Toelichting op de agenda

ad 8 en 9: Wijziging statuten en huishoudelijk reglement.

Het bestuur stelt de ledenvergadering voor statuten en huishoudelijk reglement te wijzigen door de reeds bestaande afdelingen te institutionaliseren. Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt ook enige andere wijzigingen aan te brengen.

De tekst van de bestaande statuten en huishoudelijke reglement vindt U in Kleio 1970, nr. 1 blz. 27 v.v. Indien nodig kan dit nummer bij de eerste secretaris worden aangevraagd.

Voorstellen tot wijziging van de statuten

a. art. 1.

Wijziging van de eerste zin in: "De vereniging draagt de naam: Vereniging van leraren Geschiedenis en Staatsinrichting in Nederland, bij afkorting aangeduid met "V.G.S.N.". Toelichting. Door de invoering van de wet op het voortgezet onderwijs is de naam van het vak "geschiedenis" gewijzigd in "geschiedenis en staatsinrichting".

b. Als gevolg van het voorgaande dient op enige plaatsen de naam geschiedenis te worden veranderd.

art. 3.

Wijziging: "...belangen van het onderwijs in geschiedenis en staatsinrichting in het algemeen en in het bijzonder aan scholen voor...".

art. 4.

Wijzigingen: "...het bevorderen van de samenwerking onder de leraren geschiedenis en staatsinrichting in Nederland; de uitwisseling van nieuwe gegevens betreffende het onderwijs in geschiedenis en staatsinrichting en de desbetreffende wetenschappen; het uitgeven van een tijdschrift...".

art. 6.

Wijziging in de eerste zin: "...en tevens onderwijs geven in geschiedenis en staatsinrichting...";

in de derde zin: "...onderwijs te geven in geschiedenis en staatsinrichting...";

in de vierde zin: "...of het onderwijs in geschiedenis en staatsinrichting".

c. art. 6.

Wijziging in zin 1 en 2: "volledige" wordt "vereiste".

Toelichting. De term volledig dateert uit een periode toen het gradensysteem in het onderwijs nog niet was ingevoerd. Wat vroeger onvolledig heette kan thans heel vaak — in een bepaald schooltype — volledig zijn.

d. art. 7.

Weglaten het tweede gedeelte van de eerste zin, zodat na "algemeen bestuur" een punt volgt. Toevoegen: "Bij weigering staat beroep op de ledenvergadering open."

Toelichting. De bestaande procedure van "goedkeuring door de ledenvergadering" van nieuwe leden, heeft nooit goed gefunctioneerd. De nieuwe formulering schakelt de ledenvergadering in voor bijzondere omstandigheden.

e. art. 11.

Weglaten zin 5 en 6.

Toelichting. Sinds enige jaren bezoeken leden van verdienste de bestuursvergaderingen niet meer.

f. art. 13.

Toevoegen aan de tweede zin vóór "de voorzitter": tenminste.

Toelichting. Het bestuur krijgt aldus de vrijheid het dagelijks bestuur voor kortere of langere duur uit te breiden.

Toevoegen aan de vierde zin: "1e" bij "secretaris".

Toelichting: Drukfout.

Wijzigen in de zesde zin: "verkiesbaar" wordt "herkiesbaar".

Toelichting. Drukfout.

Toevoegen aan de zin "Hij is herkiesbaar,": "met dien verstande dat hij ten hoogste 6 jaren achtereenvolgend lid van het algemeen bestuur kan zijn".

Toelichting. Zetelkloverij worde vermeden.

g. art. 15.

Weglaten in de eerste zin: "de wet of".

Toelichting. Zo'n wet bestaat niet. Bij liquidatie is het BW al ingeschakeld, zie artikel 19, oude telling. Mogelijk zijn de statuten ontleend aan de "wet" van het Genootschap.

h. art. 15.

Vervangen: "Als minstens 25 leden" door "Indien ofwel minstens 2 afdelingen, ofwel minstens 25 leden".

Toelichting: Statuten art. 17 en 18 (nieuwe telling) en HR art. 2/30.

i. art. 16.

Toevoegen nieuw lid: "Blanco stemmen is niet toegestaan; wel kan men zich van stemming onthouden."

Toelichting. Er is verschil tussen blanco stemmen (men stemt) en zich van stemming onthouden (men stemt niet). Zo smooit men geschillen over interpretatie in de kiem.

j. art. 17 en 18.

Tussenvoegen, na art. 16, tussenkopje "De Afdelingen", waarna art. 17 en 18.

Artikel 17

Binnen de Vereniging bestaan plaatselijke of regionale afdelingen met een eigen bestuur. De afdelingen hebben het recht voorstellen te plaatsen op de agenda van de ledenvergadering en zich daar door een of meer leden te doen vertegenwoordigen zoals geregeld bij huishoudelijk reglement.

Alle actie naar buiten geschiedt echter door of onder goedkeuring van het algemeen bestuur.

Artikel 18

In het huishoudelijk reglement wordt bepaald, hoe de afdelingen functioneren bij stemmingen op de ledenvergadering. Het aantal stemmen, aan iedere afdeling ter ledenvergadering toe te kennen, moet verband houden met het aantal leden van die afdeling."

Toelichting. De afdelingen worden in de statuten aangekondigd en in het HR uitgewerkt.

k. art. 17

Veranderen: art 17 (met tussenkopje Statutenwijziging) wordt art. 19.

Toevoegen tussen de tweede en derde zin: "Bij stemming over wijzigingen van de Statuten dient tenminste de helft van het aantal afdelingen vertegenwoordigd te zijn."

Toelichting. Logisch gevolg van art. 17 en 18 (nieuwe telling).

l. art. 20.

De hoofdstukken Ontbinding (art. 18 en 19 oude telling) en Slotbepaling (art. 20) worden van volgorde verwisseld.

Boven het oude (en nieuwe) art. 20 komt te staan "Huishoudelijk Reglement".

De inhoud wordt: "Door de ledenvergadering wordt het Huishoudelijk Reglement vastgesteld, waarin alles wordt opgenomen wat voor de uitvoering van deze Statuten nodig is".

Toelichting. De term Slotbepaling was onterecht, zie art. 23.

De nieuwe tekst voor 20 is adequater.

m. art. 18.

Veranderen: art. 18 (met tussenkopje Ontbinding) wordt art. 21.

n. art. 19.

Veranderen: art. 19 wordt art. 22.

Toevoegen: "Het laatst zittend algemene bestuur is belast met de liquidatie".

Toelichting. Iemand moet het doen.

o. —

Na art. 22 volgt: tussenkopje "Slotbepaling" en daarna: art. 23.

"Indien en voor zover in enige aangelegenheid niet mocht zijn voorzien of indien er een geschil zou ontstaan over de interpretatie van de statuten, bepaalt het algemeen bestuur de te volgen gedragslijn. Beroep op de ledenvergadering staat open."

(Hierna volgt de reeds bekende Overgangsbepaling.)

ad 9: Voorstellen tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement
Toevoeging van de navolgende artikelen 22/30.

art. 22

Plaatselijke of regionale afdelingen als bedoeld in art. 17 van de statuten, worden gevormd door leden die werkzaam zijn of wonen in eenzelfde gemeente of in gemeenten die in elkaars nabijheid liggen.

art. 23

Een afdeling moet uit tenminste 10 gewone leden bestaan.

Niemand kan lid zijn van meer dan één afdeling.

In de afdelingen genieten de gewone leden, de buitengewone leden, de leden van verdienste en ereleden de rechten die hun in art. 11 van de statuten ten aanzien van de Vereniging zijn toegekend.

art. 24

Het bestuur van een afdeling bestaat ten minste uit een voorzitter, een secretaris en/of een penningmeester en ten hoogste uit vijf leden. Zij worden uit en door de leden van de afdeling gekozen voor een periode van drie jaar. Aftredende bestuursleden zijn terstond herkiesbaar.

art. 25

Indien een afdeling gevormd is, wordt daarvan kennis gegeven aan het algemeen bestuur.

art. 26

De afdelingen vergaderen tenminste eenmaal per jaar ter vaststelling van hun standpunt op een ledenvergadering en ter verkiezing van 2 afgevaardigden naar die ledenvergadering. Leden van het algemeen bestuur kunnen geen afgevaardigde van een afdeling zijn. Voorts vergadert de afdeling:

- a. indien het afdelingsbestuur dit nodig acht;
- b. op verzoek van tenminste 5 leden van de afdeling;
- c. als het algemeen bestuur zulks verzoekt.

art. 27

De afgevaardigden op een ledenvergadering leveren voor de aanvang van de vergadering hun geloofsbrieven in bij de secretaris en tekenen, evenals de andere aanwezigen, de presentielijst.

Zij stemmen namens hun afdeling en brengen zoveel stemmen uit als er tientallen leden zijn, een resterend gedeelte voor een geheel gerekend.

art. 28

Over een voorstel dat op de agenda staat, wordt aldus gestemd: eerst brengen de afgevaardigden van de afdelingen de stem van hun afdeling uit; daarna stemmen de afgevaardigden en de overige aanwezige gewone leden persoonlijk. De aantallen stemmen voor en tegen van beide stemmingen worden bij elkaar opgeteld.

art. 29

Een voorstel dat niet op de agenda staat, wordt in stemming gebracht, indien daartegen

geen bezwaar wordt aangetekend door meer dan de helft van de afgevaardigden van de afdelingen.

art. 30

Aan de afdelingen wordt jaarlijks een subsidie gegeven ter dekking van de kosten van hun werkzaamheden.

ad 13: Benoeming van een tweede vice-voorzitter

Het voorstel, drs.E.A.J. Oudenhoven te benoemen tot vice-voorzitter naast collega A.L. Verhoog vindt zijn verklaring in de steeds toenemende bestuurswerkzaamheden, die het noodzakelijk maken dat de voorzitter meer dan tot dusver gedeelten van zijn bestuurstaak kan delegeren. Met name zij hier gewezen op onze vertegenwoordiging in de Raad van Vakgroepen, waarvoor in de toekomst veel meer tijd en aandacht zal worden gevegd. Daar vice-voorzitter Verhoog een veeleisende bestuurstaak vindt in de behartiging van de zich ook steeds uitbreidende Mavo-zaken, is voor de benoeming van nog een vice-voorzitter, naar het bestuur meent, alle reden.

Leesportefeuille met historische tijdschriften

Er zijn met ingang van 1972 enige plaatsen open voor deelneming aan de historische leesportefeuilles.

De volgende tijdschriften zijn hierin opgenomen:

Historische Zeitschrift,
Revue Historique,
History en
Geschichte in Wissenschaft und Unterricht.

Buiten de zomervakantie gaat er ongeveer eenmaal per maand een portefeuille uit met drie tijdschriften. De leestijd is maximaal drie weken per deelnemer: een bepaling waaraan men zich nauwkeurig dient te houden.

De kosten zijn f 30,— per jaar plus de verzendkosten. Als U zich persoonlijk op deze tijdschriften zou abonneren, zou dat u ± f 250,— per jaar kosten.

Als u er belang in stelt om deelnemer aan deze portefeuilles te worden, kunt u zich bij mij aanmelden.

Dr. J. Swart,
Lindelaan 40,
Assen.

(Lid van de Commissie Postacademiale Vorming der V.G.N.).

Universiteit van Amsterdam

In de subfakulteit der opvoedkunde bestaat een vakature voor een

GEWOON LEKTOR

in de theorie en geschiedenis van stelsels en stromingen op het gebied van onderwijs en opvoeding.

Tot de taak van de lektor zal behoren het geven van onderwijs in de kandidaats- en doktoraalprogramma's.

Onder meer wordt daarbij gedacht aan een bijdrage van de historische opvoedkunde tot de ontwikkeling van de verschillende doktoraal-specialisaties.

Voorts wordt van de betrokkene verwacht dat hij voor doktoraal studenten de gelegenheid schept tot het verrichten van historisch pedagogisch onderzoek.

In het algemeen kan gesteld worden dat gegadigden in staat en gemotiveerd dienen te zijn studenten inzicht te geven in de historische dimensies van de aktuele opvoedkundige problematiek. Het kunnen leggen van verbanden tussen sociaal-culturele en economische aspecten en het praktische opvoedkundige handelen wordt daarbij van belang geacht.

Van de betrokken funktionaris wordt aktieve deelname verwacht aan de verdere ontwikkeling van de studie-eenheid.

Gegadigden, en zij die de aandacht willen vestigen op mogelijke kandidaten, worden verzocht zich, met een curriculum vitae en een lijst van publikaties, respektievelijk met een toelichting, binnen veertien dagen na het verschijnen van deze advertentie te willen richten tot de sekretaris van de benoemingskommissie, Pedagogisch-Didactisch Instituut, Prinsengracht 225, Asd.-C.

JAARVERSLAG 1971 VAN DE EERSTE SECRETARIS

In het kalenderjaar 1971 kwam tot de Jaarvergadering, die op 13 april gehouden werd, het nog niet in een DB en een AB gesplitste bestuur 6 maal bijeen. Na 13 april vergaderde het DB 10 keer en het AB 5 maal. Enkele vergaderingen namen een hele dag in beslag; deze bijeenkomsten werden in de vakanties gehouden, in de herfstvacantie gedurende twee dagen achtereenvolgend.

Wie krachtens een benoeming door de Algemene Ledenvergadering gedurende de statutair bepaalde drie jaren in de gelegenheid is geweest van nabij mee te maken hoe de wereld van de geschiedenisleraren en hoe hun organisatie, de V.G.N., reilt en zeilt, zal niet alleen getroffen worden door de groei van de vereniging wat het aantal leden betreft. Veel meer zal hem frapperen dat een aantal kwesties, die het bestuur bezighielden, voortdurend op de agenda's van de bestuursvergaderingen bleef staan, terwijl telkens nieuwe problemen zich aandienen, die intensieve aandacht vroegen.

Een begeleidend verschijnsel bij enkele nieuwe vraagstukken was de vraag, hoe vaste of ad hoc commissies te bemannen en hoe in bestuursvacatures te voorzien, vacatures voor functies die steeds meer tijd vragen. Het overnemen van administratieve taken door het bureau van de Raad van Leraren (op het ogenblik van het afsluiten van dit jaarverslag waren hiertoe stappen ondernomen) zal in elk geval een dringend nodige verlichting betekenen met name voor het monnikenwerk van de penningmeester.

Tot de zaken van voortdurende bestuursaandacht behoorde ook het functioneren van de contacten tussen bestuur en achterban, de leden van de vereniging; elders komt dit probleem nog aan de orde (jaarverslag 2de secretaris). Een frequenter berichtgeving in Kleio zal opnieuw onder ogen worden gezien, ofschoon die voorlichting in een maandelijks versijnd tijdschrift bepaalde moeilijkheden en bezwaren geeft. Overigens moet er op gewezen worden dat voorlichting van de zijde van het bestuur regelmatig geschiedt: de Jaarvergadering is voor alle leden toegankelijk en geeft de gelegenheid alle verenigingszaken ter sprake te brengen, die via de in Kleio gepubliceerde jaarverslagen tijdig onder de aandacht der leden zijn gebracht en die vantevoren in de afdelingen besproken dienen te worden; ter Jaarvergadering — in het voorjaar — brengt de voorzitter ook via zijn jaarrede en/of in de huishoudelijke vergadering de leden op de hoogte van de laatste ontwikkelingen, waarvan vervolgens publicatie in Kleio volgt; bij de toespraken van de voorzitter op de Didactiekconferenties, de Seminaria voor jonge leraren en de P.A.conferentie wordt verenigingsinformatie gegeven, iets wat eveneens gebeurt op de in het najaar te houden Verenigingsraad; tenslotte moet er nog op gewezen worden dat belangrijke besluiten, mededelingen van belang, ingekomen en uitgegane brieven van importantie in het tijdschrift van onze vereniging verschijnen.

Ter Jaarvergadering 13 april 1971 kon door de voorzitter verslag worden uitgebracht van drie belangrijke besprekingen door bestuursdeputaties op het ministerie van O. en W. gevoerd, welke besprekingen niet meer in het Jaarverslag 1970 vermeld konden worden: de audiëntie bij de toenmalige staatssecretaris mr.J.H.Grosheide op 27 januari, de bespreking bij de inspecteur-generaal van het onderwijs, dr.A.de Jong, op 26 maart en de

audiëntie opnieuw bij mr. Grosheide samen met bestuursleden van de Onderwijscommissie van het K.N.A.G. en van de V.E.M.O. op 31 maart 1971.

In eerste instantie golden deze besprekingen de instelling en werkwijze van de Commissie Eindexamenexperimenten Geschiedenis en Staatsinrichting (C.E.G.E.S.), welke commissie nog voor de zomervakantie door dr. de Jong werd geïnstalleerd (zie Kleio, 12e jg., no.9, 1971, pag. 14 en 15) en die reeds de eerste vruchten van haar arbeid aan de inspecteur-generaal heeft aangeboden en in dit Kleionummer het licht heeft doen zien.

De audiënties bij de staatssecretaris resulteerden tevens in nader bestuursberaad en overleg met het Dagelijks Bestuur van de COLO (Commissie Organisatie Leerplan Ontwikkeling) dat de voorzitters van de V.E.M.O., van de Onderwijscommissie van het K.N.A.G. en van de V.G.N. op 18 juni ontving, en in verder overleg met het departement en andere onderwijsorganisaties over een in het leven te roepen Commissie Modernisering Leerplan Geschiedenis en Staatsinrichting, naar analogie met dergelijke commissies, die voor andere vakken reeds aan het werk zijn of in het leven geroepen worden. Bij het gereedmaken van dit jaarverslag was deze commissie in statu nascendi. Behalve de voor onze vereniging direct voor de hand liggende takken van onderwijs (mavo, havo, vwo en pedagogische academies) zullen ook het basisonderwijs, het lager beroepsonderwijs, de lerarenopleiding en het universitaire onderwijs in deze commissie vertegenwoordigd zijn; iets geheel nieuws, naar wij menen, in de annalen van het geschiedenisonderwijs, althans van onze vereniging.

Op de vergadering van 13 april 1971 werd aan de leden ook verslag uitgebracht over het bezoek dat een delegatie van het bestuur, bestaande uit voorzitter, vice-voorzitter en 2e secretaris aan een op 24 maart 1971 gehouden openbare hoorzitting van de Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen van de Tweede Kamer bracht, op welke zitting de delegatie de bezwaren van het V.G.N.-bestuur uitzette tegen het voorstel tot wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs en de Overgangswet W.V.O. dat door de Tweede Kamerleden Schuring, Tilanus en Bos was ingediend. Dit voorstel behelsde onder meer dat staatsinrichting, losgemaakt van geschiedenis, met recht, losgemaakt van recht, en met maatschappijleer tot één vak samengevoegd zou moeten worden.

Tot de hierboven genoemde voor onze vereniging "voor de hand liggende takken van onderwijs" behoren reeds lang en steeds duidelijker het Mavo en de Pedagogische Akademies en dat niet alleen omdat uit hun kringen steeds meer leden voor de V.G.N. worden geworven, doch veel meer nog omdat het onderwijs in geschiedenis en staatsinrichting daar geconfronteerd wordt met grote problemen. De Commissie Pedagogische Akademies werd ingesteld en van een instructie voorzien en stelde vervolgens een werkplan op.

De Mavocommissie werd uitgebreid. Wanneer geconstateerd moet worden dat de zo broodnodige applicatiecursussen voor Mavodocenten tot dusver niet van de grond konden komen, dan is dat niet aan commissie of bestuur te wijten. Op 28 april hadden voorzitter, vice-voorzitter en collega Rutsen, lid van de Mavocommissie, nog een langdurig gesprek op het ministerie over door de V.G.N. ingediende plannen, die helaas niet voor realisering in aanmerking kwamen. (Zie hiervoor ook het verslag van de Mavo-commissie).

De samenwerking met de departementale instanties was het afgelopen jaar overigens zeker bevredigend. Het speet het bestuur het contact met staatssecretaris Grosheide te verliezen door diens verandering van departement; in een schrijven heeft het van zijn erkentelijk-

heid voor de gegroeide goede samenwerking doen blijken. Een felicitatie kon het bestuur richten tot oud-collega Vonhoff bij zijn benoeming tot staatssecretaris CRM en tot Zuster Dr.Alix Alkemade bij haar benoeming tot inspectrice.

Een kwestie die op de vorige Jaarvergadering aandacht vroeg van bestuur en leden, werd door het bestuur met de hoogste instantie ten departemente opgenomen, t.w. de mogelijkheid voor classici, om in bepaalde gevallen in de brugklas geschiedenis te geven met de daaraan o.i. verbonden consequenties voor o.a. hun oriëntatie in de brugklasproblematiek. Het bestuur richtte zich in een ook in Kleio (12e jg., no.7/8, augustus 1971, p.150/1) en in het Weekblad voor leraren gepubliceerde brief op 8 juni tot de staatssecretaris en wendde zich na de kabinetsformatie met een rappel tot de huidige bewindsman minister Van Veen, van wie het elders in dit Kleionummer afgedrukte onbevredigende antwoord binnenkwam.

Enkele keren had het bestuur een gast in zijn midden, uitgenodigd om bepaalde raakpunten van zijn werkzaamheden met V.G.N.activiteiten toe te lichten. Zo kwam collega C.J.CanTERS informatie geven over de gang van zaken bij Reflector, mede naar aanleiding van enkele brieven van leden aan het bestuur; zo kwam collega P.GIELES om de samenwerking van de V.G.N. en de Drie Pedagogische Centra te bespreken, een gesprek dat enige tijd later met een bestuursdelegatie werd voortgezet, hetgeen resulteerde in een gezamenlijk opgesteld communiqué dat eveneens in dit Kleionummer verschijnt; zo kwam de heer H.DIJKSTRA tekst en uitleg geven over de plannen om in de vroegere Bank van Lening te Haarlem, onder beheer van een stichting, een historisch centrum in te richten, waar ook de V.G.N. aan deel zou kunnen nemen en over welk centrum in het blad Spiegel Historiaal van juli/augustus 1971 een artikel gestaan had. Als gevolg van het gesprek met de heer CanTERS werd het bestuur uitgenodigd een vertegenwoordiger tot de adviesraad van Reflector te doen toetreden; het droeg daartoe collega DORSMAN voor.

Bij het ter perse gaan van dit jaarverslag stonden nog gesprekken van het bestuur met de directies van afdeling II van de Pedagogische Centra (over de gezamenlijk in het leven te roepen Commissie Onderbouw), met vertegenwoordigers van het Cito en met vertegenwoordigers van het Ledoprojekt op het programma.

Nog steeds is de V.G.N. vertegenwoordigd in allerlei besturen en commissies buiten de vereniging. In sommige van deze vertegenwoordigingen vonden mutaties plaats; eerlang zal een lijst met de namen van alle betrokkenen in Kleio worden gepubliceerd, zodat de leden kunnen weten wie hen vertegenwoordigt en waarin. Zo namen de collega's W.A. KATTENBERG te Rolde en drs.A.de ROO te Hardenberg plaats in een onder auspiciën van het Cevno gevormde commissie om samen met vertegenwoordigers van de geografen en de leraren maatschappijleer een evaluatie te ondernemen van over de Europese gedachte bij het onderwijs verschenen en verschijnende publicaties.

Als onze vertegenwoordiger in het Nederlands Centrum voor Staatskundige Burgerschapsvorming treedt thans collega GERBSCHIED op, die collega CanTERS en collega ULRICH in deze functie is opgevolgd.

Gaarne onderhield het bestuur vriendschappelijke betrekkingen met instanties en organisaties buiten de V.G.N. al was het helaas wegens tijdgebrek onmogelijk om aan alle vriendelijke uitnodigingen gevolg te geven. Dit geldt bijvoorbeeld voor de jaarvergaderingen van zusterverenigingen, waaraan vaak bericht van verhindering, en dat zeer tot onze spijt, moest worden gezonden.

Raad van Vakgroepen

Met de zusterverenigingen kwam een steeds nauwere samenwerking tot stand in de in 1971 geïnstitutionaliseerde Raad van Vakgroepen (het in 1970 gestarte voorzittersberaad van de vakgroepen), waarin dertien organisaties zitting hebben en waarvan de eerste twee artikelen van het met algemene stemmen aanvaarde Statuut luiden:

"Artikel 1.

lid 1: Naam: Raad van Vakgroepen van leraren bij het voorbereidend wetenschappelijk en algemeen voortgezet onderwijs.

lid 2: Een vakgroep is een landelijke vereniging van leraren, die onderwijs geven in hetzelfde vak of in verwante vakken, die voorkomen in de artikelen 7, 8 en 9 van de Wet op het voortgezet onderwijs.

lid 3: Per vak of groep van vakken wordt in beginsel één vertegenwoordiging toegelaten. Een meervoudige vertegenwoordiging is slechts toegestaan wanneer naar het oordeel van de Raad een nieuwe vakgroep niet uitsluitend een doublure is van een reeds bestaande vakgroep, maar verschilt in uitgangspunt en doelstelling. Het besluit tot toelating moet met tweederde meerderheid worden genomen.

Artikel 2.

Doelstelling: De Raad van Vakgroepen stelt zich ten doel de onderwijskundige belangen van de vakken, die in de Raad vertegenwoordigd zijn te behartigen".

In het bestuur van de Raad van Vakgroepen werden gekozen: drs.J.A.de Vries, voorzitter (Levende Talen); C.M.H.Bosch, vice-voorzitter (V.G.N.); drs.A.Wiewel, 1e secretaris (Velines); mevrouw C.Mehler-Janzen, 2e secretaris (V.L.S.); drs. D.Woudhuysen, penningmeester (V.E.M.O.). De bestuursvergaderingen niet meegerekend, kwam de Raad dit jaar 9 maal bijeen, waarvan één keer in een zgn. tweedaags beraad op 3 en 4 september.

Naast huishoudelijke zaken, die een institutionalisering nu eenmaal met zich meebrengt, werd veel tijd aan onderwijskundige problemen geschonken. Met name vroeg de kwestie van meer ruimte voor de expressievakken binnen de basistabel (toen nog 32 uur per week) langdurig overleg. De steeds sterker wordende geruchten van een vermindering van 32 naar 30 wekelijkse lessen deed het gevoel ontstaan dat alle werk vergeefs was geweest. In een brief aan de Minister van O. en W., d.d. 27 september 1971, welke brief ook in het Weekblad gepubliceerd is, gaf de Raad van zijn ernstige verontrusting en bezwaren tegen de gang van zaken blijk.

Dat in het onderwijskundig overleg met het ministerie, het zgn. Lochems overleg, ook de Raad van Vakgroepen voortaan vertegenwoordigd zal zijn, schonk enige voldoening.

Met de Raad van Leraren had het bestuur van de R.v.V. in een goede sfeer tweemaal een vergadering over nauwere samenwerking. Besloten werd dat het bestuur van de R.v.V. voortaan de bijeenkomsten van de tweede afdeling van de Raad van Leraren (de zgn. onderwijskundige afdeling) zou bijwonen en dat het bureau van de Raad van Leraren te Dordrecht — uiteraard tegen een financiële vergoeding — eveneens het bureau van de Raad van Vakgroepen zal worden.

Het contact tussen het Mavoverband en de Raad van Vakgroepen begon aan het einde van 1971 ook meer vorm te krijgen en het ziet er naar uit dat dit contact het komend jaar concrete resultaten zal gaan afwerpen.

Na een bijna tweejarig onderling overleg van de vakgroepen is het V.G.N.bestuur ten aanzien van de verdere samenwerking in de R.v.V. hoopvol gestemd.

Wat de verdere externe contacten betreft mag vermeld worden dat de directeur van de afdeling Nederlandse Geschiedenis van het Rijksmuseum contact met de vereniging zocht n.a.v. het gereedkomen der nieuwe opstelling. Bij de feestelijke voorbezichtiging van de fraai opgestelde verzameling in daartoe nieuw gecreëerde ruimten werd de V.G.N. door voorzitter en 1e secretaris vertegenwoordigd. Op verzoek van het ministerie van O. en W. deed één der bestuursleden suggesties voor een tiendaags bezoek, dat studenten van een Pädagogische Hochschule te Berlijn, die geschiedenis als speciaalstudie hadden, aan ons land wilden brengen. Voorts was het bestuur present op een vergadering van de Nationale Commissie voor Ontwikkelingsstrategie. Een deputatie uit het bestuur bracht op uitnodiging een eendaagsbezoek aan Gent, waar ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Vereniging van Oud-studenten Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Gent een colloquium gehouden werd over "Waarheen met de geschiedenisdidactiek?" en waar men opnieuw geconfronteerd werd met de moeilijkheden, die de Belgische collega's bij het in het leven roepen van een zusterorganisatie ontmoeten. Aspirant-deelnemers aan een congres van Belgische, Duitse en Nederlandse geschiedenisdocenten te Calw (D.B.R.) werden zes dagen van te voren teleurgesteld, daar de organiserende Süd-Westdeutscher Lehrerverband für Geschichte meedeelde dat het congres niet doorging. De op instigatie van het Duits-Nederlandse Cultureel Accoord begonnen voorbereidingen voor een conferentie van jonge Duitse en Nederlandse geschiedenisdocenten, welke in Nederland gehouden zal worden, zijn tot nu toe nog niet vlot van de grond gekomen. Tenslotte kan nog vermeld worden dat het bestuur vertegenwoordigd was op het in de kerstvakantie gehouden Jaarcongres van de Nederlandse Jeugdbond ter Bestudering van de Geschiedenis, de N.J.B.G.

Voor de verrichtingen der V.G.N.commissies zij naar de diverse jaarverslagen verwezen. Het bestuur is de leden, die op zijn uitnodiging in deze commissies werken of die de vereniging elders vertegenwoordigen, zéér erkentelijk. Met grote waardering mag het Brugklasrapport gereleveerd worden. De Brugklascommissie kon met lof gedechargeerd worden. Zoals boven reeds aangetipt, gaat het nieuwe jaar de Commissie Onderbouw aan het werk. Een commissie ad hoc (de Commissie Smeets, waarin ook zitting hebben de bestuursleden Erdtsieck en Verhoog) bestudeert de toekomstverwachtingen met het oog op de grote toeloop van geschiedenisstudenten. De commissie ad hoc Schoolonderzoek (leden: Bosch, Toebes, Verhoog) enquêteerde naar de met het schoolonderzoek opgedane ervaringen en rapporteerde hierover aan het bestuur en aan de Ceges, welk rapport in Kleio het licht zal zien ter voorlichting van allen. Een nota vaklokaal geschiedenis en staatsinrichting is spoedig op komst. Dat de Bibliografie van de didactiek van het geschiedenisonderwijs, met medewerking van de Pedagogische Centra en van het Ledoprojekt, eindelijk gepubliceerd kon worden, stemde het bestuur bijzonder dankbaar.

De werkwijze, waartoe de jaarvergadering vorig jaar het bestuur machtigde terug te keren, nl. een Dagelijks Bestuur, met de voorzitters van de vier vaste commissies en van de Kleio-redactie uitgebreid tot Algemeen Bestuur, heeft goed voldaan en heeft in ieder geval geleid tot veelvuldiger en effectiever contact tussen bestuur en commissies. Vandaar dat wat dit punt betreft, geen statutenwijziging behoeft te worden voorgesteld.

"Wat is en doet de V.G.N.?" Onder deze titel stelde de 2e secretaris een uitvoerige folder samen, die op ruime schaal is en nog wordt verspreid (o.m. toegezonden aan de didactiekdocenten in het aantal exemplaren dat zij vroegen), met de bedoeling de

geschiedenisdocenten die tot dusver nog aan de kant stonden en de aanstaande collega's op te wekken tot onze vereniging toe te treden. Het antwoord op de in de titel gestelde retorische vraag zou kort kunnen luiden: heel wat. Het bestuur zou graag con amore voortgaan met het concretiseren en realiseren van wat in de brochure wordt gesteld. Het moet daarbij echter op zijn minst kunnen rekenen op de belangstelling en het medeleven der leden. Het hoopt ook in het komende verenigingsjaar te slagen in het vinden van leden, die actief hun arbeidskracht aan de V.G.N. willen geven.

C.L.A. Daniëls,
1e secretaris

Van onze

HISTORISCHE UNITS

zijn de volgende delen reeds verschenen:

- Kunst der middeleeuwen
- Theocratie en feodaliteit in de middeleeuwse staten
- Boeren, heren, handelaars en stedelingen in de middeleeuwen
- Scholen, universiteiten en wetenschap in de middeleeuwen
- Het Christendom grondslag van leven en eenheid van de westerse middeleeuwen
- Europa vond zijn territoriale gestalte in de middeleeuwen
- Renaissance, Barok en Rococo
- Reformatie en katholieke herleving 16e – 18e eeuw

Per deel f. 2,90. Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij
UITGEVERIJ VAN WALRAVEN NV – VAASSEN

JAARVERSLAG VAN DE 2e SECRETARIS

Tot de werkzaamheden van de 2e secretaris behoren de interne zaken van de vereniging waaronder ook het contact met de afdelingen. De 2e secretaris kan met genoegen constateren, dat alle 19 afdelingen nu in het kostbare bezit zijn van een bestuur. Helaas functioneren sommige afdelingen echter niet zoals men dat zou wensen. Op de PA-colleges, voornaamste contactpunt voor de afdelingsleden, is de opkomst nogal wisselend en als een afdelingsbestuur daarbuiten een bijeenkomst organiseert, dan blijkt de belangstelling van de leden meer dan eens teleurstellend. Het kost sommige afdelingsbesturen de grootste moeite om in bestuursvacatures te voorzien, ook al een teken aan de wand. En het was spijtig om te moeten constateren, dat op de Verenigingsraad, waarover elders in deze *Kleio* méér staat, 8 afdelingen niet waren vertegenwoordigd. Moge dit alles een aansporing vormen voor die leden, die met hun vrije tijd geen raad weten, zeker nu in dit zelfde nummer van *Kleio* in het ontwerp voor de Statuten en Huishoudelijk Reglement de huidige afdelingsstructuur is vastgelegd.

Het thema van de te geringe belangstelling van sommige leden voor het werk van de vereniging is niet alleen aangesneden om één open deur in te trappen (immers welke vereniging kent dat probleem niet?). Er is nog een tweede deur: de zich snel uitbreidende werkzaamheden van de VGN maken goede contacten tussen bestuur en leden dringend noodzakelijk. De veelzijdige onderwijsproblematiek, de soms zeer ver strekkende plannen of voorstellen van de regering op onderwijsterrein, het toenemende aantal verenigingen en commissies binnen onderwijsgebied, vereisen een gestadig aanhoudende alertie van het bestuur. Een verdere professionalisering van administratieve en financiële zaken mag wellicht wat soelaas bieden, de daardoor vrijkomende tijd zal meer dan volledig opgeslokt worden door nieuwe taken. Zo ontstaat de – ongewenste – situatie dat een gering aantal bestuurscommissieleden binnen de vereniging de dienst gaan uitmaken en het overgrote deel der leden nauwelijks weet heeft van wat er allemaal aan de hand is.

Tot de in de hierboven vermelde ver strekkende plannen van het ministerie behoort ongetwijfeld de kwestie 32-30. In oktober 1971 heeft de 2e secretaris aan alle scholengemeenschappen en scholen voor vwo/havo een brief doen uitgaan. In deze brief werd argumentatie verschaft aan de geschiedeniscollega's om zich bij een dreigende vermindering van het aantal uren geschiedenis en staatinrichting zo goed mogelijk te kunnen verzetten. Tevens werd in de brief gevraagd om een opgave van de eventuele vacature(s) geschiedenis per school. De inhoud van de brief was de volgende

Brief aan de leden

"Nu het zeer waarschijnlijk lijkt dat de plannen voor een vermindering van het aantal lessen op scholen voor voortgezet onderwijs realiteit zullen worden, is het nuttig ons te bezinnen op de plaats die het vak geschiedenis en staatinrichting inneemt. Het ligt immers voor de hand dat, waar een vermindering van uren dient te worden bereikt, ook

het aantal lessen geschiedenis en staatsinrichting kritisch zal worden bekeken.

Het bestuur van de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland dringt er bij u op aan geen enkele kortwieking van het aantal lessen geschiedenis en staatsinrichting te accepteren. Het bestuur heeft de nodige argumenten om deze stellingname kracht bij te zetten.

In de eerste plaats heeft de invoering van de mammoetwet tot een verlaging van het aantal lessen geschiedenis geleid. Wij zouden dus kunnen stellen dat wij reeds ons offer hebben gebracht.

In de tweede plaats is aan de geschiedenisleraren nu ook de staatsinrichting toevertrouwd. Niet alleen in de bovenbouw, maar ook in de onderbouw zal daaraan de nodige aandacht moeten worden besteed. Dat zal nog moeilijker vallen, indien er aan het aantal uren wordt geknabbeld.

Er zijn meer argumenten. Mede dank zij de activiteiten van de V.G.N. en haar commissies is op het terrein van de modernisering van de geschiedenisdidactiek veel gedaan en bereikt. Het geschiedenisonderwijs is ingrijpend veranderd in de laatste jaren. Andere doelstellingen, andere opvattingen, andere methoden, een vernieuwd leerplan en eindexamenprogramma hebben de betekenis van het vak geschiedenis en staatsinrichting een duidelijker accent gegeven. Alleen hierom al zou elke vermindering van het aantal lessen moeten worden afgewezen.

Het V.G.N.-bestuur wil niet voorbijgaan aan een omstandigheid die voor ons vak vervelende konsekventies kan hebben. Nog steeds wordt er op sommige scholen een aantal uren geschiedenis en staatsinrichting niet gegeven, doordat de schoolleiding niet in de vacature(s) kan voorzien. Een dergelijke situatie verzwakt een pleidooi voor het integraal in stand houden van het aantal uren aanmerkelijk. Mocht op Uw school vooral door deze omstandigheden ons vak een veer moeten laten, dan dringt het V.G.N.-bestuur er bij U op aan zeer duidelijk te laten vaststellen dat een tijdelijke situatie oorzaak is van een beperking, die dan ook niet anders dan tijdelijk genoemd mag worden.

De V.G.N. zou gaarne over de nodige informatie aangaande veranderingen in de lessentabellen willen beschikken. Daarom verzoek ik U

- a) elke vermindering in de loop van deze cursus van het aantal uren geschiedenis op Uw school te melden, en
- b) een opgave te doen van het aantal lessen geschiedenis dat wegens vacature(s) op Uw school niet kan worden gegeven."

Binnengekomen zijn in totaal 29 reacties met melding van 423 lessen geschiedenis die niet worden gegeven wegens het ontbreken van docenten. Een geflatteerd getal, 423. Want ten eerste is lang niet elke vacature opgegeven en ten tweede bleek uit sommige brieven dat alleen via noodoplossingen in vacatures was voorzien. Want je mag het toch wel een noodoplossing noemen als bijv. een predikant of een leraar met MO-A bevoegdheid Nederlands voor ons vak is aangetrokken. Duidelijk viel te constateren dat vooral de lagere klassen onder het tekort aan geschiedenisdocenten te lijden hebben. Wat regio betreft waren conclusies moeilijker te trekken. Wel nam Noord-Holland met 139 vacante uren een "vooraanstaande" plaats in. Zuid-Holland gaf een veel gunstiger beeld, 83 uren. De andere reacties kwamen uit diverse plaatsen in het land: Leeuwarden, Bolsward, Stadskanaal, Meppel, Zwolle, Deventer, Enschede, Zetten, Amersfoort, Oosterhout, Venlo-Blerick en Eindhoven.

Voor het Zuiden des lands kan soms een oplossing gevonden door het aantrekken van een Belgische collega. De R.K. Havoschool voor meisjes, Stella Maris, in Maastricht maakte daarvan melding. Niet elke school is echter even gelukkig, gezien een brief van de Rommer Casimirschool voor Havo en MMS te Eindhoven waar de schoolleiding geen leerkracht heeft kunnen opsporen voor de vacature van 24 uur ondanks "een niet meer te tellen aantal advertenties in Nederlandse en *Belgische* bladen". De binnengekomen gegevens t.a.v. deze niet vervulde uren zijn doorgegeven aan de Commissie Smeets, de commissie ad hoc die studie maakt van de grote toeloop van geschiedenisstudenten.

Hieronder volgt een overzicht van de afdelingen en hun besturen. Het aantal stemmen, dat elke afdeling op de aanstaande jaarvergadering mag uitbrengen, wordt bepaald door het aantal *volledige* tientallen leden. De vermelde aantallen leden zijn van 1 januari 1972.

H. Ulrich,
2e secretaris.

Afdeling ALKMAAR; aantal leden: 44

Voorzitter: C.v.d.Kolk, Honthorstlaan 19, Alkmaar;
Secretaris: F.Nijhuis, Lindenlaan 12, Bergen N.H., tel. 02208-3821;
Penningmeester: mej.K.P.Klimp, Sportlaan 77, Den Helder.

Afdeling AMSTERDAM; aantal leden: 89

Voorzitter: drs.R.J.Zoethout, Archimedesweg 3 I, Amsterdam O;
Secretaris: drs.G.Fransen, De Sav.Lohmanlaan 5, Amstelveen, tel. 020-415636;
Penningmeester: drs.J.D.Coster, Traviatastraat 53, Amstelveen.

Afdeling ARNHEM; aantal leden: 70

Voorzitter: drs.J.B.Stomph, Wildenborglaan 32 VI, Arnhem;
Secretaris: drs.J.Pilger, Kinkelenburglaan 2, Arnhem, tel. 085-612134;
Penningmeester: drs.H.van den Berg, Morgensterstraat 5, Arnhem.

Afdeling DEN BOSCH; aantal leden: 51

Voorzitter: drs.H.A.V.M.van Stekelenburg, Moleneindstraat 16, Vught;
Secretaris: V.M.van Dongen, Philips de Tweedestraat 51, Den Bosch, tel. 04100-46753;
Penningmeester: A.Th.Wijdeven, Colijnstraat 53, Oss.

Afdeling BREDA; aantal leden: 63

Voorzitter: drs.E.G.Pflitsch, Zustersveld 52, Breda;
Secretaris: J.M.de Vries, Bavelselaan 224, Breda, tel. 01600-50439;
Penningsmeester: W.F.M.Mathijssen, Antwerpenstraat 596 C, Breda.

Afdeling EINDHOVEN; aantal leden: 43

Voorzitter: drs. A.C. Niemeijer, Wijngaardplein 39, Eindhoven;
Secretaris: drs.J.M.P.van Oorschot, Kruisakker 76, Eindhoven, tel. 040-34838;
Penningmeester: mevr.N.van Berkel-Bergé, Boschdijk 932, Eindhoven-Acht.

Afdeling **GOES**; aantal leden: 28

Voorzitter: A.J.Kaarsemaker, Schepenenlaan 210, Middelburg;

Secretaris: H.Lijdsman, Valckeslotlaan 89, Goes, tel. 01100-4158;

Penningmeester: F.M.S.Beerens, Kamperfoeliestraat 40, Goes.

Afdeling **GRONINGEN**; aantal leden: 62

Voorzitter: drs. H.Lambooy, Burg.de Hoopstraat 16, Veendam;

Secretaris: B.Bielefeld, Kamperfoelieweg 42, Paterswolde; tel. 05907-1319;

Penningmeester: W.Valkenburg, Paterswoldseweg 65a, Groningen.

Afdeling **DEN HAAG**; aantal leden: 137

Voorzitter: drs. C.P.W.F.Herzberg, Paulus Potterstraat 26, Lisse;

Secretaris: tijd.mevr.Herzberg, adres zie boven; tel. 02530-5648;

Penningmeester: W.H.v.d.Wey, Pomonalaan 21, Den Haag.

Afdeling **HAARLEM**; aantal leden: 54

Voorzitter: Pater L.J.Reykers oesa, Zijlweg 199, Haarlem post Overveen;

Secretaris: drs.W.G.v.d.Weiden, Liedeweg 81, Haarlemmerliede, tel. 02504-477;

Penningmeester: A.de Vries, Julianalaan 39, Overveen.

Afdeling **HEERLEN**; aantal leden: 31

Voorzitter: W.J.M.Boonekamp, St.Annalaan 5, Heerlen;

Secretaris: Pater M.J. van Velzen ofm, Leenderkapelweg 27, Schaesberg, tel. 04443-3790;

Penningmeester: W.Ch.E.Müller, Johannes XXIII-singel 20, Heerlen.

Afdeling **HENGELO**; aantal leden: 40

Voorzitter: A.A.M.Spatens, De Akker 24, Hengelo;

Secretaris: J.Driessen, Th.de Keyserstraat 276, Enschede, tel. 05420-10858;

Penningmeester: T.A.Boonstoppel, Hofstraat 4, Losser.

Afdeling **LEEWARDEN**; aantal leden: 55

Voorzitter: G.Ph.Bol, Leeuwerikstraat 20, Leeuwarden;

Secretaris: H.J.Ritsma, Gerard Terborghstraat 19, Leeuwarden;

Penningmeester: K.D.Stavenga, Van Helsdingenstraat 47, Hardegarijp.

Afdeling **MAASTRICHT**; aantal leden: 36

Voorzitter: Broeder Bavo Salman, Tongerseweg 135, Maastricht;

Secretaris: drs.E.Koers, Passementmakersdreef 30, Maastricht-Belfort, tel. 04400-30036;

Penningmeester: drs. L.A.M.Brands, Geleenstraat 37 A, Munstergeleen.

Afdeling **ROTTERDAM**; aantal leden: 96

Voorzitter: J.G.Kikkert, Karekietlaan 12, Oostvoorne;

1e secretaris: I.Kuyper, Kamperfolielaan 15, Oostvoorne;

2e secretaris (commissie P.A.V.): J.G.Kikkert, Karekietlaan 12, Oostvoorne;

Penningmeester: W.D.J.Lafeber, Sportlaan 31, Vlaardingen.

Afdeling **UTRECHT**; aantal leden: 119

Voorzitter: dr. M.B. van der Hoeven, Lamb. Heynricsstraat 26 H, Amersfoort;

1e secretaris: mej. drs. M. Langenbach, Maliebaan 37, Utrecht, tel. 030-24887;

2e secretaris (P.A.colleges): drs. H. Greeven, John F. Kennedylaan 131, Woudenberg, tel. 03498-2394.

Penningmeester: drs. J.S. Wijne, Stastokdreef 7, Utrecht, tel. 030-710274.

Afdeling **VENLO**; aantal leden: 23

Voorzitter: drs. J.A. Zeeuwen, Rozenkransstraat 11, Venlo;

Secretaris: drs. H.S.M. Korsten, Groenstraat 244, Venlo, tel. 04700-20405;

Penningmeester: drs. Th. L.A.M. Seelen, Groenstraat 242, Venlo.

Afdeling **ZUTPHEN**; aantal leden: 47

Voorzitter: dr. J. Reijers, Pr. Bernhardlaan 36, Zutphen;

Secretaris: mevr. A. Goudriaan-De Ru, Gerstekamp 12, Warnsveld, tel. 05750-2858;

Penningmeester: drs. H. Smit, Deventerweg 164, Zutphen.

Afdeling **ZWOLLE**; aantal leden: 60

Voorzitter: drs. J. Spoelman, De Strubben 8, Emmen;

Secretaris: drs. S. Hörchner, Stevinstraat 9, Kampen, tel. 05992-4033;

Penningmeester: H.M. de Weerd, Sportlaan 5, Hardenberg.

TENTOONSTELLING GESCHIEDENIS VAN AMSTERDAM

In het Amsterdam Historisch Museum zal van 24 februari tot eind mei een tentoonstelling worden gehouden over de geschiedenis van Amsterdam vanaf het ontstaan tot 1578, onder de titel "Amsterdam die kleine stad".

Er zal een beeld worden gegeven van de opkomst en de ontwikkeling van de stad, van handel, bestuur en geestelijk leven en deze aspecten zullen met elkaar in verband worden gebracht. Eén straat, n.l. de Warmoesstraat in de 16e eeuw, zal nader onder de loupe worden genomen waarbij zal worden ingegaan op beroepen en bedrijven zoals schoenmaker, drukker, apotheker. Een afdeling zal gewijd zijn aan opgravingen in Amsterdam.

De edukatieve dienst van het museum organiseert een aantal vóór-rondleidingen voor docenten en wel op maandag 6 maart, dinsdag 7 maart, donderdag 9 maart en vrijdag 10 maart, telkens om 2 uur.

U kunt zich voor een van deze rondleidingen opgeven bij mevr. H. Gieles, Amsterdams Historisch Museum, afd. edukatieve dienst, Kalverstraat 92, Amsterdam. tel. 020-223445.

JAARREKENING 1971

Inkomsten

1. Saldo op 1 januari 1971:	
a) postgiro	f 2.209,46
b) bankrentegirorekening	679,15
2. Contributies vorige jaren	1.841,25
3. Contributies 1971	42.781,60
4. Contributies 1972	1.387,50
5. Abonnementen Kleio 1971	3.418,25
6. Abonnementen Kleio 1972	112,50
7. Advertenties Kleio	5.280,88
8. Verkoop Kleionummers	685,35
9. Verkoop Brugklasrapport	1.565,00
10. Bijdrage Pedagogische Centra Brugklasrapport	8.123,70
11. Verkoop adresseermachine	450,00
12. Lunches Jaarvergadering	87,00
13. Terugstorting voorschot door Didaktiekcommissie	350,00
14. Rente bankgirorekening	16,46
15. Rente bankspaardepositorrekening	50,08
16. Subsidies	p.m.

Totaal der inkomsten 69.038,18

Uitgaven

1. Kleio 1970, nr.10	f 2.166,73
2. Kleio 1971	19.767,60
3. Bijdrage Pedagogische Centra Brugklasrapport	8.123,70
4. Bestuur	8.979,02
5. Administratie	5.545,31
6. Algemene ledenvergadering	1.109,35
7. Afdelingen	571,67
8. Verenigingsraad	217,50
9. Raad van Vakgroepen	255,30
10. Redactie Kleio	858,82
11. Aanschaf schrijfmachine	406,07
12. Mavocommissie	p.m.
13. Commissie Ped.Akademies	p.m.
14. Commissies ad hoc	p.m.
15. Voorschot Ceges	435,74
16. Diversen	294,15
17. Saldo op 31 december 1971:	
a) postgiro	14.561,53
b) bankrentegirorekening	695,61
c) bankspaardepositorrekening	5.050,08

Totaal der uitgaven: 69.038,18

BEGROTING 1972

Inkomsten

1. Saldo op 1 januari 1972:	
a) postgiro	f 14.561,53
b) bankrentegirorekening	695,61
c) bankspaardepositorekening	5.050,08
2. Contributies	44.000,00
3. Abonnementen	3.000,00
4. Advertenties Kleio 1971	450,00
5. Advertenties Kleio 1972	2.000,00
6. Verkoop Kleionummers	400,00
7. Verkoop Brugklasrapport	1.200,00
8. Voorschot Ceges	435,74
9. Rente	100,00
10. Subsidies	p.m.

Totaal der inkomsten

71.892,96

Uitgaven

1. Kleio	22.000,00
2. Bestuur	10.000,00
3. Administratie	7.500,00
4. Algemene ledenvergadering	1.500,00
5. Afdelingen	1.000,00
6. Verenigingsraad	1.000,00
7. Raad van Vakgroepen	1.000,00
8. Redactie Kleio	1.200,00
9. Reservering P.A.colleges	5.000,00
10. Commissie ad hoc	1.000,00
11. Opbrengst Brugklasrapport naar Ped.Centra	1.800,00
12. Onvoorzien	2.000,00
13. Subsidies	p.m.
14. Saldo per 31 december 1972:	
a) postgiro	11.147,27
b) bankrentegirorekening	695,61
c) bankspaardepositorekening	5.050,08

Totaal der uitgaven

f 71.892,96

Goed nieuws voor uw boekenlijst!

Nu verkrijgbaar:
de verjongde, zesde druk van

ELSEVIERS HISTORISCHE SCHOOLATLAS
door Drs. S. de Vries

Welsprekender dan welke aanbeveling ook, is het feit dat van ELSEVIERS HISTORISCHE SCHOOLATLAS nu al een zesde druk nodig werd. En in alle bescheidenheid: ELSEVIERS HISTORISCHE SCHOOLATLAS heeft zijn succes ten volle verdiend. Immers: dit is een atlas die de geschiedenis tot leven brengt, dankzij de welgekozen combinatie van kaarten en platen, die tezamen een caleidoscopisch beeld bieden van zowel de politieke, culturele als maatschappelijke aspecten.

In deze vernieuwde, verjongde druk is meer nog dan voorheen de consequentie uit die opzet getrokken. De illustraties (waaronder zeer veel nieuwe) vormen nu ook typografisch een duidelijke twee-eenheid met de kaarten, waardoor de aantrekkelijkheid sterk is verhoogd en het gebruik is vergemakkelijkt.

Bestelt u tijdig uw exemplaren?

formaat 27 x 19 cm, 120 blz, 148 foto's, 56 blz. kaarten in vele kleuren en een uitvoerig register, zesde druk, f 19,75

**elseviers
historische
schoolatlas**

Drs. S. de Vries

N.V. UITGEVERSM AATSCHAPPIJ
AGON ELSEVIER

Amsterdam

FINANCIEEL VERSLAG

van de penningmeester van de V.G.N. over het boekjaar 1971

Inkomsten

1. Met het saldo f 2.888,61 werd de rekening op 31 december 1970 afgesloten, zie Kleio, 12e jrg., no.2, 1971, pg. 12.

2. 3 en 4. De *contributies* over het jaar 1971 stegen tot een nooit eerder in de geschiedenis van de V.G.N. bereikte hoogte: f 42.781,60. De stijging werd veroorzaakt door een gestadig toenemend aantal leden, waaronder vele mavo- en aspirantleden, terwijl het aantal opzeggingen het normale beeld vertoonde.

Het ledenbestand van de vereniging zag er — met afgeronde getallen — de laatste jaren als volgt uit: 31 december 1965: 590; 31 december 1966: 670; 31 december 1967: 760; 31 december 1968: 870; 31 december 1969: 960; 31 december 1970: 1040; 31 december 1971: 1160. In zes jaar tijd bijna een verdubbeling van het aantal leden van 590 naar 1160!

De groei van de vereniging was zéér zeker óók in 1971 bevredigend, maar helaas ontmoette de penningmeester bij het innen van de contributies over de vorige jaren en het lopende jaar grote problemen. Na de opwekking aan het begin van 1971 gedaan om de financiële verplichtingen tegenover de vereniging te voldoen, werd in mei en augustus nogmaals een beroep gedaan op die leden die — soms ook over 1970 — nog niet betaald hadden. In sommige gevallen was door ons reeds telefonisch contact opgenomen, waarbij dan wel de overmaking van het verschuldigde bedrag werd toegezegd, maar de concretisering van de toezegging bleef achterwege. Het Algemeen Bestuur besloot tenslotte 1 oktober 1971 als datum vast te stellen waarop men aan zijn of haar financiële verplichtingen t.o.v. de vereniging moest hebben voldaan. De niet-betalers kregen een brief met de mededeling, dat de toezending van Kleio met ingang van oktober 1971 zou worden stopgezet als hun overmaking niet was binnengekomen. Als betaling achterwege bleef, zou van bestuurswege opzegging van het lidmaatschap (of van het abonnement) per 31 december 1971 volgen. Ongeveer 30 leden en abonnees werden op deze wijze van het leden- en abonneebestand afgevoerd.

De hierboven geschetste gang van zaken is voor het hele bestuur een bron van voortdurende zorg en toenemende ergernis geweest. Voorop gesteld moet worden dat een ieder die lid van een vereniging, of abonnee op een verenigings tijdschrift wordt, zich dient te realiseren dat zulks financiële konsekwenties met zich meebrengt en dat hij, of zij deze konsekwenties dient te aanvaarden. De verontwaardiging die een schriftelijke of telefonische benadering door ons van de kant van de benaderde soms opriep, leek ons misplaatst. Dat door de penningmeester ook enkele malen fouten werden gemaakt, zij toegegeven, hoewel in zeer nauwe samenwerking met de administratie getracht werd deze fouten tot een minimum te beperken. Wij staan echter machteloos wanneer er sprake is van onwil om te betalen, of wanneer er sprake is van onzorgvuldigheid in het doorgeven van verandering van adres, positiewijziging zoals pensionering, het aanvaarden van een

betrekking bij het wetenschappelijk onderwijs, of het om andere redenen verlaten van de oude werkkring.

We weten dat het niet-betalen in de regel geen kwestie is van aperte onwil, maar veelal van onzorgvuldigheid, vergeetachtigheid en meer van zulke menselijke eigenschappen. Vergeet U echter niet dat deze eigenschappen, hoe begrijpelijk ze ook mogen zijn, een enorm beroep doen op de tijd, de energie en het geduld van de mensen die voor de administratie en de financiën verantwoordelijk zijn. We denken hierbij in het bijzonder ook aan onze administratie in *Den Haag*, die in hoofdzaak dit ondankbare werk heeft moeten verrichten en die dit deed met een bewonderenswaardige vriendelijkheid en tact.

Dit verslag is niet compleet als U niet meegedeeld wordt, dat het innen van de contributiegelden de vereniging in 1971 maar liefst f 800,— heeft gekost aan porti, stencils, telefoon, etc. We hebben nu schoon schip gemaakt en we zijn van plan het volgend jaar dezelfde koers te varen. In een vereniging met elk jaar stijgende uitgaven is het tegenover de wélbetalende leden niet te verantwoorden dat enkelen zonder betaling profiteren van het door de vereniging geproduceerde werk. De post "achterstallige contributies" zal hopelijk voor ons verleden tijd zijn.

- 5 en 6. Het aantal abonnementen op *Kleio* steeg sterker dan verwacht werd. De publicatie van ons verenigingstijdschrift in een nieuwe opzet en uitvoering zal aan deze stijging waarschijnlijk niet vreemd zijn.
7. De inkomsten uit de *advertenties* in *Kleio* nemen eveneens toe. Het adverteren in het tijdschrift van de V.G.N. kan als zeer doelgerichte reclame gezien worden, omdat met deze advertenties naar schatting 75 % van de Nederlandse geschiedenisleraren bereikt wordt. Toch zijn we van mening dat nog te weinig uitgevers zich hiervan bewust zijn, ondanks een door de redactie van *Kleio* aan een groot aantal uitgevers toegezonden brief over dit onderwerp. Te verwachten valt dat het aantal advertenties uit de universitaire wereld vanwege de personeelsstop in 1972 terug zal lopen. Het lijkt de moeite waard de scholen op de mogelijkheid te wijzen vacature-advertenties voor geschiedenis en staatsinrichting in *Kleio* te plaatsen.
8. Ook de *verkoop* van *Kleionummers* steeg, waarbij de verkoop van het Brugklasrapport niet is inbegrepen. In dit verband kan vermeld worden dat het Doelstellingsrapport uitverkocht was, maar nu gestencild en eenvoudig gebonden op de markt is gebracht. Speciaal ten behoeve van de velen die geschiedenis studeren, wordt de uitgave van een bundel met didaktische artikelen uit *Kleio* overwogen.
- 9 en 10. De Brugklaskommissie was een commissie die in november 1968 door de V.G.N. en de Drie Pedagogische Centra in het leven is geroepen. Het *Brugklasrapport*, *Kleio*, nr.7/8, 1971, werd ook in financiële samenwerking met de Centra uitgegeven. Elk van de Centra en de V.G.N. participeerden voor een kwart in de kosten. Het rapport werd in 2000 exemplaren gedrukt en aan alle leden en abonnees toegezonden. Een aantal werd als presentexemplaar gestuurd, de rest was voor de losse verkoop bestemd. De opbrengst van deze verkoop zal voor 75 % naar

de Drie Centra gaan, 25 % blijft voor de V.G.N. Het zetsel blijft voorlopig op de drukkerij bewaard.

11. Door het overgaan naar een andere drukker werd de door de vereniging een aantal jaren geleden aangeschafte *adresseermachine* overbodig. Het apparaat kon tegen een acceptabele prijs verkocht worden.
12. Elf lunches tijdens de Jaarvergadering waren voor rekening van de deelnemende leden en werden bij de inkomsten geboekt.
13. De penningmeester van de Didaktiekcommissie stortte een in 1970 *voorgeschoten bedrag* van f 350,— in de verenigingskas terug.
14. De rente van de bankgirorekening bij de A.B.N. bedroeg f 16,46.
15. Door opening van een bankdepositorekening bij de A.B.N. met een opzegtermijn van 12 maanden werd f 50,08 aan rente ontvangen over het voor de uitgave van de post-academiale colleges 1967–1971 gereserveerde bedrag. In dit verband lijkt het belangrijk dat een groter bedrag van de gelden van de vereniging op de bankgirorekening wordt overgebracht, zelfs al zou dit slechts voor enige maanden per jaar zijn vanwege de rente die bij de postgiro aan verenigingen als rekeninghouders niet wordt gegeven.
16. De *subsidies* zijn, na suggesties dienaangaande door enkele leden op de Jaarvergadering gedaan, slechts als p.m. vermeld. Het bestuur moet in samenwerking met de P.A.commissie en de Didaktiekcommissie over de besteding van deze gelden rekening en verantwoording afleggen aan het Ministerie.

Uitgaven

1. Op 1 januari 1971 moest nog een rekening voor *Kleio*, nr.10, 1971 betaald worden.
2. De totale uitgave voor *Kleio jaargang 1971* bedroeg f 19.767,60. Dat is f 1.767,60 meer dan begroot was. De niet voorziene omvang van het tijdschrift is hier debet aan. De overschrijding van het begrote bedrag wordt overigens ruimschoots gedekt uit de advertentie-inkomsten.
3. Voor dit punt wordt verwezen naar de "Inkomsten", punt 10. Zoals daar reeds vermeld, komt 25 % van de opbrengst uit de verkoop van het Brugklasrapport aan de V.G.N. ten goede.
4. De post *bestuur* geeft een wat hoger bedrag te zien (f 479,02) dan begroot werd.
5. De post *administratie* bleef f 454,69 onder de begroting.
6. De *algemene ledenvergadering* overschreed met f 309,35 de begroting. Reis- en verblijfkosten van spreker en afdelingsvertegenwoordigers waren hier debet aan.

7. De *afdelingen* bleven in hun bestedingen onder de begroting. Een geheel zuiver beeld geeft dit bedrag niet, omdat nog niet alle declaraties voor de Verenigingsraad ontvangen werden.
8. De *Verenigingsraad*, op 27 november gehouden, kostte dank zij de gastvrijheid van de Pedagogische Akademie Lucia te Rotterdam, met Zr. Alix Alkemade voor de laatste keer als onze gastvrouw, slechts f 217,50.
9. De financiële konsekwenties van de deelname in de *Raad van Vakgroepen* werden overschat.
10. Daar de *redactie van Kleio* voor meer dan de helft in Utrecht of directe omgeving woont, zijn de reiskosten niet hoog. Vergaderingen werden meestal ten huize van één van de redactieleden gehouden, zodat zaalhuur slechts een enkele keer nodig was en men derhalve beneden de begroting bleef.
11. Voor het secretariaat was de aanschaf van een *schrijfmachine* noodzakelijk.
12. De *Mavocommissie* is geheel subsidiabel.
13. De *Commissie Pedagogische Akademies* eveneens.
14. De kosten gemaakt door enkele *commissies ad hoc*, waaronder de commissie Smeets zijn subsidiabel.
15. Aan de *Commissie Eindexamenexperimenten Geschiedenis en Staatsinrichting* is een voorschot betaald, dat aan de Vereniging in 1972 zal worden gerestitueerd.
16. Onder *diversen* vallen een nagekomen declaratie Jaarvergadering, lidmaatschap Cevno, etc.
17. Een *bankspaardepositerekening* bij de A.B.N. werd geopend voor de reservering van f 5.000,— ten behoeve van de uitgave der P.A.colleges 1967—1971.

Nabeschouwing

Aan het eind van dit verslag nog enkele opmerkingen.

De groei van de vereniging (1160 leden en 190 abonnees), haar onderverdeling in een groter aantal commissies met speciale opdrachten dan voorheen, de stijging van de inkomsten en van de uitgaven, dit alles maakt het werk voor een niet-professionele penningmeester bepaald niet tot een sinecure. Men kan zich zelfs afvragen of het juist is een niet-professionalist deze verantwoording op te leggen. De kascommissie controleert uiteraard één keer per jaar zeer nauwgezet en uitvoerig de gehele boekhouding, zodat van de zijde van de leden toezicht is op het wel en wee van de verenigingsgelden en het beheer ervan.

Om drie redenen lijkt een verandering in meer professionele richting echter een wenselijke en dringende zaak:

ten eerste dient een dusdanig complexe boekhouding, zoals die thans aan het ontstaan is,

niet meer ter zake ongeschoolde krachten te worden toevertrouwd;
ten tweede betekent overname van het zuiver financieel-administratieve gedeelte een grote taakverlichting, waardoor meer tijd en ruimte ter beschikking komt voor financiële planning door de penningmeester steeds urgenter wordt;
ten derde garandeert een professionele opzet een betere verantwoording van het beheer van de aan de zorgen van de penningmeester toevertrouwde verenigingsgelden.
Ongetwijfeld zijn aan een meer professionele aanpak kosten verbonden, maar deze uitgaven zullen volledig verantwoord zijn. Financieel is de V.G.N. thans een vereniging die enige armslag heeft om noodzakelijk geachte uitgaven te doen, zonder daarmee direct de liquiditeitspositie in gevaar te brengen. Dit moet zo blijven. Voor ons ligt opnieuw een jaar van kostenstijging. De drukkerskosten van Kleio zullen ongeveer 10 % omhoog gaan; de portikosten zijn onlangs weer verhoogd; de treintarieven stegen op 16 december ongeveer 16 %. Het blijft de taak van de penningmeester voortdurend en nauwkeurig de financiële positie van de vereniging te volgen en nieuwe mogelijkheden tot financiering van V.G.N.-activiteiten te zoeken.

B. van Lingen, penningmeester

BIBLIOGRAFIE VAN DE DIDACTIEK VAN HET GESCHIEDENIS- ONDERWIJS.

In het "Ten geleide" van de in december j.l. in een extra Kleionummer gepubliceerde "Bibliografie van de didactiek van het geschiedenisonderwijs" is meegedeeld dat deze bibliografie een overzicht geeft, niet compleet is en dat het in de bedoeling ligt dat er aanvullingen zullen verschijnen. De redactie van Kleio houdt zich derhalve aanbevolen voor de toezending van gegevens omtrent aanvullingen van gebruikers van de bibliografie, hierbij wordt onder meer gedacht aan de didactiekdocenten aan de pedagogische academies, aan de instituten voor de lerarenopleiding, aan de m.o.-instituten en aan de universiteiten.

De redactie.

fibula juniorreeks

*Historisch verantwoorde en prettig leesbare
boekjes voor jonge mensen van 11 tot 15 jaar*

G.L. Proctor, **De Vikingen**
E.J. Sheppard, **Oud Egypte**
N. Mitchison, **Alexander de Grote**
E.J. Sheppard, **Oud Athene**
E. Murphy, **Koning naar het schavot**
Dr. H.J.M. Claessen, **Ontdekkingsreizen**
Dr. K. Sprey, **Hannibal**
Drs. Ingrid W.L. Moerman, **Kastelen en hun
bewoners**
Dr. C.M. Schulten, **De vloot van De Ruyter**
D.W. Mack, **Lenin**
J.W. Barrett, **Het oude China**
Aleid van de Bunt, **Karel de Grote**
Dr. H.J.M. Claessen, **De Inca's**

Paperback f 5,90 per deel

geschiedenis en cultuur paperbacks

*Boeiende boeken voor de middelbare scho-
lier en ouderen, waarin dieper op de zaken
wordt ingegaan.*

J. Tadema Sporry, **De pyramiden van Egypte**
• **De geschiedenis van China**
Jaap ter Haar, **De Franse Revolutie** • **De gro-
te sagen van de donkere middeleeuwen** • **De
geschiedenis van Noord-Amerika**
Jaap ter Haar en Dr. K. Sprey, **Het Romein-
se Keizerrijk**

Binnenkort verschijnen:

Jaap ter Haar, **De geschiedenis van Rusland**
• **De geschiedenis van Napoleon**
Dr. Sophie Ramondt, **Mythen en sagen van
de Griekse wereld.**

Prijs: f 9,90 per deel. De pyramiden van
Egypte f 19,90

fibula-van dishoeck • bussum

Verkrijgbaar in de boekhandel

COMMISSIE-VERSLAGEN

Jaarverslag redactie Kleio

1. De twaalfde jaargang (1971) bevatte 576 pagina's. Nog niet eerder bereikte Kleio een dergelijke omvang.
2. De redactie slaagde er in enige themanummers uit te brengen: op geschied-wetenschappelijk terrein (socialisme, Indonesië, middeleeuwen) en ter zake van de geschiedenis-didactiek (lerarenopleiding, brugklas, historisch-didactische bibliografie). Daarnaast werden korte bijdragen opgenomen van didactische aard. Het bestuur vulde ongeveer 10 % van de bladzijden.
3. Kleio werd voor het eerst uitgebracht op de persen van drukkerij Elinkwijk te Utrecht. Daarmee werd de vormgeving van ons blad aanzienlijk beter. Het aantal advertenties werd groter; de redactie is daar erg gelukkig mee.
4. De redactie hoopt de plannen uit te voeren die op pagina 1 van jaargang XII werden aangekondigd. Ook voor het komende jaar staan themanummers op het programma: op het terrein van de oudheid en de economische geschiedenis, alsmede een documentatie van geschiedenismethodes uit de tijd van na 1945 voor het basis- en voortgezet onderwijs uit het Nederlandstalige gebied in Europa. Voorts wacht ons nog materiaal dat afkomstig is van de didactiekconferentie 1971 en de PA collegedagen.

H.de Ruyter

Jaarverslag 1971 van de didactiekcommissie

1. *Samenstelling.*

J.G.Toebes, voorzitter, mej.drs.H.L.A.Furnée, secretaresse, A.C.E.Janse, penningmeester. Leden waren al: A.P.Dijkstra, drs.P.H.F.Gieles (de laatste mede namens de Drie Pedagogische Centra) en dr. P.van der Meulen. De heren P.Baardse en drs.J.H.Bierling bedankten. Nieuwe leden werden: mej.C.C.A.Briët, de heer J.Brouwer (leraar aan een Pedagogische Academie) en de heer C.J.Leijh (leraar aan het Mavo). Thans zijn alle sectoren van het voortgezet onderwijs in de commissie vertegenwoordigd.

2. *Conferenties en seminaria.*

Een belangrijk deel van de vergaderingen werd besteed aan de voorbereiding van de najaarsconferenties en van de seminaria voor jonge leraren. Besloten werd de Didactiekconferenties te wijden aan "De geschiedenis in de brugklas", met als inspiratiebron het Brugklasrapport. Daarvoor werd samenwerking gezocht met de Brugklascommissie via haar voorzitter en ons medelid Gieles.

Prof.dr.N.Beets uit Utrecht werd bereid gevonden over "De pedagogische situatie van de brugklasleerling" te spreken. Deze conferenties, gehouden op 17 en 18 september op "Woudschoten" en op 1 en 2 oktober op "De Pietersberg" waren naar onze indruk, mede door het praktische Brugklasrapport, een groot succes. Het seminarium voor jonge leraren werd dit jaar gehouden in Oosterbeek van 15 tot 18 december. Wegens de grote belangstelling van het vorig jaar werd een tweede seminarium gepland; dit heeft inmiddels plaats gevonden van 5 tot 8 januari 1972. De leiding van beide was in handen van Gieles, bijgestaan door Dijkstra en mej. Briët. In samenwerking met de Didactiekcommissie werd door de Pedagogische Centra van 22 tot 25 november een zgn. "Voorloperstraining voor sociale vaardigheden in het geschiedenisonderwijs" gegeven, bijgewoond door leden van de Didactiekcommissie, Brugklascommissie, docenten aan lerarenopleidingen en anderen. Aan de orde kwamen sociale vaardigheden als discussie- en interview-techniek, groepswerk en spelachtige werkvormen als "kort geding", rollenspel, simulatiespel, play-reading, dramatisering, alles toegepast op geschiedenis en staatsinrichting. Algemeen was men van mening dat door deze sociale vaardigheden een betere inleving in de geschiedenis wordt verkregen dan door de traditionele instructiemethoden. Het is de bedoeling dat de drie Centra in samenwerking met de Didactiekcommissie in 1972 nog een viertal van deze trainingen voor belangstellenden zullen geven.

3. *Verdere activiteiten*

Binnen de kring van de commissie werd de noodzaak ingezien zich op de toekomstige activiteiten te bezinnen. Daartoe werd door Dijkstra een inventarisatie van mogelijke taken gemaakt, waar "sociale vaardigheden" als no. 1 figureerden. Hiervoor werd, behalve met de Pedagogische Centra (met bovenvermeld resultaat) ook contact opgenomen met het Nederlands Pedagogisch Instituut te Zeist; een voorlopig plan voor trainingen van het N.P.I. werd aan het bestuur van de V.G.N. voorgelegd.

Andere urgentiepunten van bovengenoemde nota waren:

- gebruik van audio-visuele media. Er werd contact opgenomen met verschillende instanties op dit gebied. Gedacht wordt aan een commissie ad hoc; realisering ervan bleek nog niet mogelijk.
- regionalisering didactische instructie. Daarover werd — op verzoek van de P.A. Commissie — een samenspreking gehouden met enkele leden van deze commissie. Men had in de P.A.C. namelijk de indruk dat de bezoekers van de P.A.colleges graag didactische informatie zouden krijgen over de behandelde onderwerpen. Men verklaarde zich in principe bereid een deel van de collegedagen daaraan op te offeren. Realisering ervan lijkt voorhands uitgesloten door gebrek aan gekwalificeerde mensen daarvoor. Ook kan men zich afvragen of de "postacademici" wel voor het bovenstaande voelen.
- inrichting vaklokaal. Deze nota zal nog vóór de Jaarvergadering 1972 het bestuur ter publikatie worden aangeboden.

Andere nog te bespreken punten:

- toetsing, zo mogelijk in overleg met de CITO-werkgroep;
- themabehandeling in hogere klassen;
- geschiedenis in klas 2 en 3 Mavo, Havo, VWO. Dit kan waarschijnlijk overgelaten worden aan een nog te vormen Commissie Onderbouw;

- geschiedenis in 4 VWO (zie hieronder ook punt 4);
- individualisering;
- de didactiek van de staatsinrichting. Hieraan wordt waarschijnlijk een najaarsconferentie gewijd;
- projecten, integratie van vakken en daarmee samenhangend "wereldoriëntatie". Over dit laatste punt zal eerst het bestuur van de V.G.N. een standpunt moeten bepalen.

De noodzaak van bezinning op de taak van de Didactiekcommissie blijkt uit bovengenoemde opsomming wel. De traditionele taak: het organiseren van conferenties en seminaria lijkt enerzijds te beperkt.

Anderzijds is haar werkterrein door het oprichten van andere V.G.N.-commissies en door activiteiten van de Drie Pedagogische Centra wel wat beperkter geworden. Bovendien kan men zich afvragen of een commissie van drukbezette mensen, die slechts 8 à 9 keer per jaar vergaderen, wel nieuwe taken op zich kan nemen.

4. In samenwerking met de Commissie VWO-HAVO-MAVO en de Drie Pedagogische Centra werd, via een enquête onder de docenten van de experimenterende VWO-scholen, besloten in februari 1972 een "praatdag" te organiseren voor deze docenten. Onderwerpen zullen zijn: Geschiedenisonderwijs in 4-VWO — De stof van klas 5 — 6 VWO — Niveauverschil VWO-HAVO — Het eindexamen VWO.

J.G. Toebe

Jaarverslag 1971 Commissie Postacademiale Vorming

Op vrijdag 7 mei 1971 werd de nieuw-samengestelde commissie Post Academiale Vorming geïnstalleerd. Sindsdien werd praktisch iedere maand vergaderd. In november werd de heer F. van de Made vervangen door de heer J. Kikkert.

De rooster voor het eerste semester werd samengesteld, de conferentie 1972 is georganiseerd, de tweede serie Postacademica zit in de molen. Voor zover uit de reacties na de colleges blijkt, is er weer een stijgende lijn te constateren in de deelname aan de colleges.

Wel is er variatie, naar afdeling en naar spreker, en vooral naar tevredenheid: vele secretarissen zijn tevreden als één derde of één vierde van de leden de colleges bijwoont, anderen tonen zich pas enigszins voldaan als vijf-zesde van de leden aanwezig is. Vanzelfsprekend is ook de grootte van de afdeling hier in het geding: één derde van honderd is altijd nog meer dan vijf-zesde van twintig. Hier en daar zou samensmelten van afdelingen misschien een oplossing bieden.

1971	nov.	(1970)	dec.	(1970)
Alkmaar	15	(—	11	(10)
Amsterdam	12	(11)	12	(8)
Arnhem	11	(11)	8	(—)
Den Bosch	17	(18)	17	(21)
Breda	18	(—)	20	(—)
Eindhoven	11	(10)	11	(10)
Goes	13	(12)	12	(12)
Groningen	16	(22)	12	(21)
Den Haag	23	(18)	13	(18)
Haarlem	15	(15)	14	(11)
Heerlen	10	(11)	10	(—)
Hengelo	13	(12)	14	(—)
Leeuwarden	12	(15)	8	(14)
Maastricht	18	(16)	18	(13)
Rotterdam	24	(—)	22	(22)
Utrecht	25	(—)	26	(—)
Venlo	—	(11)	—	(11)
Zutphen	19	(13)	14	(14)
Zwolle	17	(11)	12	(13)
Totaal	289	(195)	254	(218)

P.W. Brouwer

Jaarverslag 1971 van de Mavo-commissie

Het afgelopen verenigingsjaar is voor de leden van de Mavo-commissie een in verschillende opzichten nogal teleurstellend jaar geweest. Teleurstellend vooral, omdat onze commissie er niet in geslaagd is om voor onze Mavo-leden een her- en bijscholingscursus te organiseren. Misschien is het nuttig om in dit verslag nog iets van de voorgeschiedenis te memoriseren.

Het bestuur van de V.G.N. is reeds lange tijd verontrust over de positie van het vak geschiedenis binnen het Mavo. Om deze zaak te bestuderen benoemde het bestuur de Mavo-commissie. Het door deze commissie opgestelde rapport bevestigde de mening van het bestuur. (In Kleio is dit rapport volledig opgenomen). Vervolgens gaf het bestuur de Mavo-commissie de opdracht om de mogelijkheden na te gaan om te komen tot een cursus postscholaire vorming voor onze Mavo-leden. In nauwe samenwerking met het Mavo-Verband is hieraan hard gewerkt. Kort voor de zomervakantie waren de plannen voor een dergelijke cursus rond en werden ingediend bij het Ministerie. Omdat de

Mavo-commissie er op rekende dat een antwoord misschien vrij lang op zich zou laten wachten, werd alvast een voorzichtig begin gemaakt met het leggen van de voor een goede organisatie benodigde contacten. Een stukje in de Mavo-bladen met de bedoeling om de belangstelling te peilen leverde binnen zeer korte tijd veel reacties op.

Tot grote teleurstelling van de Mavo-commissie was het antwoord van het Ministerie negatief. Het Ministerie voelt niets voor postscholaire vorming naar het model van het plan van de Mavo-commissie, maar wil ook voor het vak geschiedenis een zogenaamde applicatiecursus. De Mavo-commissie heeft wel begrip voor dit departementale standpunt, maar vreest dat er op deze manier binnen redelijk korte termijn helemaal niets gebeurt. Het Ministerie eist voor een dergelijke applicatiecursus universitaire programmering. Ondanks verschillende pogingen slaagde het Ministerie er niet in voldoende medewerking binnen de universitaire wereld te verkrijgen. De Mavo-commissie slaagde er niet in deze impasse te doorbreken, maar vond dat er gezien de positie van het vak geschiedenis binnen het Mavo in elk geval iets moest gebeuren, dat bij het uitblijven van een applicatiecursus postscholaire vorming uiterst zinvol zou zijn.

Aanvankelijk trad in deze kwestie de Mavo-commissie op als onderhandelaar met het Ministerie. Gezien het belang van de zaak en de nu optredende stagnatie is in de afgelopen maanden het bestuur zich in toenemende mate zelf met deze problematiek gaan bezig houden.

Na de definitieve afwijzing door het Ministerie, bleek het nodig taak en samenstelling van de Mavo-commissie opnieuw te bezien en werden door het bestuur de volgende besluiten genomen:

1. de Mavo-commissie wordt een van de permanente commissies van de V.G.N.
2. de Mavo-commissie wordt uitgebreid van drie tot (voorlopig) vijf leden.
3. de "nieuwe" Mavo-commissie dient zo spoedig mogelijk bij het bestuur een plan in om het bestuur te informeren welke taken de commissie de eerste tijd ter hand zal nemen. (Op het moment dat dit verslag werd geschreven werd hieraan nog gewerkt).

De Mavo-commissie stuit bij het streven naar een uitbreiding van haar werkzaamheden steeds op het probleem om Mavo-medewerkers te vinden. Dit probleem wordt steeds moeilijker, omdat ook het bestuur ernaar streeft om in alle commissies Mavo-leden op te nemen. De Mavo-commissie hoopt dat dit verslag er toe kan bijdragen dat onze Mavo-leden zich in toenemende mate met hun problemen en suggesties zullen richten tot onze commissie en krijgt graag reacties van die leden die actief bezig willen zijn met de problematiek van het vak geschiedenis binnen de Mavo.

A.L. Verhoog

Jaarverslag 1971 van de commissie Pedagogische Akademies

In het voorjaar van 1971 gestart, heeft de commissie zich allereerst bezonnen op eigen taak en mogelijkheden. Enkele vergaderingen werden gewijd aan het opstellen van een concept-instructie en een werkplan.

Ter voorkoming van doublures werd contact gezocht met de geschiedenissectie van de Centrale Commissie Onderwijzersopleiding; afgesproken werd elkaar op de hoogte te houden van voorgenomen werkzaamheden. Of een sterkere mate van samenwerking gewenst is, moet nog worden gezien.

De commissie heeft via een brief aan de werkgroep onderwijzersopleiding (Lochem!) haar ongerustheid uitgesproken over de magere vertegenwoordiging van de vakwetenschappen in de zg. programmacommissies.

Tenslotte heeft de commissie haar diensten aangeboden aan de Werkgroep Didactische Analyse om mee te helpen bij dié onderdelen, waar in het bijzonder de vakdisciplines in het geding zijn.

De commissie bestaat op dit moment uit de collega's Boogert, Gordijn, Kaarsemaker en Noordam. Er is één vacature, doordat coll. v.d.Made zich kort voor de jaarwisseling helaas wegens gezondheidsredenen heeft moeten terugtrekken. Het is hier de plaats om hem hartelijk dank te zeggen voor zijn op bijzonder plezierige en collegiale wijze geleverde aandeel in de werkzaamheden.

A.J. Kaarsemaker

H.G. BRUSSEE en W. IN 'T VELD, leraar m.o. geschiedenis

STRIJD EN SAMENWERKING

een serie geschiedenisboeken voor mavo.

deel 1 voor de brugklas (ing. f 7,50)

deel 2 voor 2e klas mavo-IV (ing. f 7,50)

deel 2A voor 2e klas mavo-III (ing. f 9,25)

deel 3 voor 3e klas mavo-IV (ing. f 7,90)

deel 4, examendeel voor mavo-III en mavo-IV (ing. f 11,50)

- in eenvoudig, begrijpelijk Nederlands
- met themata in examendeel
- in elke paragraaf een of meer leesstukken en twee reeksen vragen en opdrachten
- met suggesties voor eigen werkstukken, projecten en klassegelassen (zelfwerkzaamheid)

Beoordeling: 'De tekst is eenvoudig gehouden en staat op m.a.v.o.-peil. De leesstukken zijn prima gekozen en zullen door de leerlingen met interesse gelezen worden. Het is een uitstekend leerboek voor de mavo-school'. (De MAVO-school)

Voor de hoogste klassen h.a.v.o.-v.w.o. zijn verschenen:

Drs. A.C. Niemeyer en Drs. F.J. Schmit.

ONZE EEUW

Geschiedenisleerboek voor de hoogste klassen van vwo/havo.
5e druk, geb. f 15,-

STAATSINRICHTING

Leerboek voor de havo-top.
4e druk, ing. f 3,15

Aan vakdocenten die klassikale invoering overwegen zenden wij op aanvraag gaarne een presentexemplaar ter kennismaking.

THIEME – ZUTPHEN

postbus 7 – telefoon 05750 – 3843* – bij de boekhandel verkrijgbaar.

INSTRUCTIE VOOR DE PEDAK-COMMISSIE

Overweging:

Het bestuur van de V.G.N., overtuigd van de noodzaak en het recht om kennis te nemen van de veranderingen in het vak geschiedenis bij het onderwijs, besluit, mede gezien de ontwikkelingen binnen de onderwijzersopleiding (en in verband daarmee het basisonderwijs), voor deze onderwijssectoren een speciale commissie in het leven te roepen, ten einde ter zake een zo doeltreffend mogelijk beleid te kunnen voeren.

art. 1 De commissie wordt genoemd: "Commissie Pedagogische Akademies". In afkortingen: Pedak-commissie.

art. 2 De commissie bestaat uit ten minste drie leden.

art. 3 Een der leden wordt door het bestuur op voorstel van de commissie tot voorzitter benoemd.

art. 4 De voorzitter fungeert als contactpersoon tussen het V.G.N.-bestuur en de commissie.

art. 5 De commissie heeft tot taak

- a) het verstrekken van informatie en — waar nodig of desgevraagd — adviezen aan de P.A.-docenten binnen de V.G.N.
- b) voorlichting over de problematiek van het geschiedenisonderwijs op de Pedagogische Akademies aan het V.G.N.-bestuur in het bijzonder en aan de leden van de V.G.N. in 't algemeen.

art. 6 De commissie geeft het V.G.N.-bestuur en de leden regelmatig verslag van haar activiteiten en wel door

- a) het toezenden van een copie van de notulen van elke commissievergadering;
- b) het uitbrengen van een interim-rapport, wanneer dit door haar of het V.G.N.-bestuur wenselijk wordt geacht.
- c) door in Kleio regelmatig verslag uit te brengen van haar werkzaamheden.

art. 7 De commissie kan een beroep doen op de ervaringen, inzichten en capaciteiten van personen of instanties, welke zij ter zake competent acht.

art. 8 Indien in de commissie verschil van mening bestaat met betrekking tot haar opdracht of anderszins, wordt dit meningsverschil met het bestuur besproken en beslist het bestuur.

WERKPLAN VAN DE PEDAK-COMMISSIE

De commissie stelt zich voor in de eerstkomende tijd de volgende werkobjecten te kiezen:

1. het kritisch volgen van het overleg inzake de herstructurering van de onderwijzersopleiding;

2. a) het (doen) recenseren of signaleren van zoveel mogelijk uitgaven, welke van belang zijn voor het vak geschiedenis op de basisschool en de pedagogische akademie;
b) het (doen) samenstellen en bijhouden van een dokumentatie van de hierboven genoemde uitgaven;

Uiteraard gaat het bij punt 2 vooral om het op gang brengen van de genoemde activiteiten;

Op langere termijn ziet de commissie de volgende werkobjecten, die zij in een thans (najaar '71) verdedigbare volgorde van urgentie aangeeft; zij behoudt zich het recht voor naar behoefte van deze volgorde af te wijken;

3. een speciaal nummer van Kleio, gewijd aan de Pedag.Akad.;
4. a) geschiedenis en wereldoriëntatie,
b) leerplanontwikkeling;
5. voorlichting betreffende mogelijkheden voor didactiekscripties en hospiteeropdrachten;
6. het organiseren van enquêtes en conferenties.

Opm.: dit laatste punt is eigenlijk meer te zien als een van de wegen waarlangs de commissie hierbovenstaande problemen nader tot een oplossing kan trachten te brengen.

VERSLAG VERENIGINGSRAAD

De eerste Verenigingsraad

Hoofdschotel: de lerarenopleiding

Zo is dan op zaterdag 27 november 1971 voor het eerst de Verenigingsraad van de V.G.N. bijeen geweest. Voor het eerst, want wel was bij besluit van de jaarvergadering in april 1970 een dergelijk orgaan ingesteld, doch daar in het najaar van '70 een buitengewone algemene ledenvergadering ter bespreking van het rapport der Eindexamencommissie moest worden bijeengeroepen, werd de Verenigingsraad tot '71 verschoven. In november was het dan zover en waren afgevaardigden van commissies en afdelingen (zij het helaas niet van elke afdeling een vertegenwoordiger) met het erelid dr. J.L.P. Brants, de leden van verdienste Geurts en Nannen en het bestuur in de gastvrije Pedagogische Akademie St. Lucia te Rotterdam verenigd om op informele wijze van gedachten is wisselen over allerlei zaken, de V.G.N. betreffende, en dusdoende een bijdrage te leveren tot het zo nodige contact tussen bestuur en leden.

Voor veel van het besprokene kunnen we verwijzen naar de in dit Kleio-nummer gepubliceerde (jaar) stukken, zo bijv. voor wat betreft het rapport van de tweede secretaris over de stand van zaken met betrekking tot de vacatures voor het vak Geschiedenis en Staatsinrichting. Over de mededelingen van de voorzitter zullen de afdelingsafgevaardigden ongetwijfeld reeds in hun afdelingen hebben gerapporteerd, zodat we hier kunnen volstaan met enkele punten uit de door dr. J.L.P. Brants en dr. P.A.M. Geurts gegeven informatie over de nieuwe lerarenopleiding.

De lerarenopleiding

Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn, aldus dr. Brants: 1) er moet eenheid zijn in de opleiding van leraren voor *alle* vakken in alle onderwijsvormen. De opleiding moet gericht zijn op het *beroep* van leraar. 2) De opleiding moet beschouwd worden als een initiele opleiding: de leraar is niet afgestudeerd, her- en bijscholing vormen een eenheid met zijn opleiding en moeten in de toekomst verplicht worden gesteld. 3) Vak- en onderwijskundige opleiding moeten worden geïntegreerd en mogen niet naast elkaar staan. Verder dienen in acht te worden genomen 4) het beginsel van wederzijdse begeleiding en 5) de praktische vorming in instituut- en schoolpracticum.

De huidige minister van Onderwijs geeft, aldus dr. Brants, lerarenopleiding en herscholing grote prioriteit.

Dr. Geurts besprak o.a. een drietal aspecten, te weten: a) de docenten aan de nieuwe opleidingsinstituten, die een behoorlijke wetenschappelijke opleiding en de nodige onderwijservaring moeten hebben. Eenmaal benoemd, moeten zij het contact met het wetenschappelijk onderwijs blijven onderhouden. Het is heel moeilijk voor deze functies de geschikte mensen te vinden. b) de studenten zijn merendeels Havo-abituriënten. Zij vertonen een duidelijk verschil in achtergrond met hen, die van gymnasium of H.B.S. afkomstig zijn. Bijna allen willen na hun opleiding aan een instituut naar de universiteit voor het behalen van de eerste graad, doch lang niet allen zijn hiervoor geschikt. c) de entourage stelt eveneens hoge eisen. De studenten dienen de hele dag in hun instituut te

kunnen verblijven; de docenten moeten over eigen kamers met handbibliotheek kunnen beschikken; tevens dient er een goede bibliotheek te zijn.

De gedachtewisseling naar aanleiding van beide uiteenzettingen spitste zich vooral toe op het probleem van de nascholing, met name van de mavo-docenten. *Hier is de zaak in een impasse geraakt en ter vergadering kon helaas geen hoopvol perspectief dienaangaande worden geboden.*

De afdelingsafgevaardigden bleken geen behoefte te hebben aan een discussie over de huidige structuren der vereniging en haar bestuur. Wel werden vragen gesteld over wat er gaande is met de brugklastabel en vooral moest de P.A.-commissie suggesties en verlangens der leden noteren. Zoals: zijn de P.A. colleges niet meer dan tot dusver dienstbaar te maken aan de didaktiek en welke samenwerking is er tussen P.A.- en Didaktiek-commissie?

Wanneer komt er weer een uitgave van de P.A.-colleges? En: wat te doen als een P.A.-college dringend om een vervolg en om voortzetting vraagt, wanneer het college-rooster daarin (uiteraard) niet voorziet?

De P.A.-commissie zal al deze en dergelijke problemen bestuderen, evenals het bestuur zich buigt over de vraag, of het zin heeft, meer dan tot dusver al gebeurde, in "Kleio" te publiceren over bestuursactiviteiten. Maar als dit verslag gepubliceerd wordt, staat de beraadslaging in de afdelingen over de in dit Kleio-nummer gepubliceerde stukken, ter voorbereiding van de jaarvergadering, al voor de deur!

C.L.A. Daniëls
1ste secretaris

Nieuw

100% nieuw materiaal voor
maatschappelijke
vorming

Materiaal voor maatschappelijke vorming

door W. F. Kalkwiek

Voor het havo en vwo

- Géén leerstof, maar bouwstof
- De jonge mens en zijn problematiek centraal
- Thematisch van opzet
- Actualiteit geaccentueerd door opname leesstukken (citaten uit kranten en boeken)
- Meerzijdige belichting van de thema's vanuit oogpunt huidige maatschappij vanuit oogpunt maatschappijcritici
- Discussietechniek en zelfstandig handelen gestimuleerd door vragen, individuele opdrachten, discussieonderwerpen, projectonderwerpen, alternatieve onderwerpen
- Apart hoofdstuk met onderwerpen uit de praktijk (zgn. Modellen) simulatie- of rollenspelen, het maken van een krant
- Speciale vormgeving door lay-out, door steunkleur
- Vele extra bouwstoffen in de vorm van illustraties, tabellen, grafieken

Verschijnt medio februari a.s.
ISBN 90 280 5180 5

Voor het mavo

- Opzet gelijk aan de havo/vwo-editie
- Aanbieding van de stof sterk vereenvoudigd
- Gericht op praktische instelling van de mavo-leerling door opname van méér Modellen méér vragen, discussieonderwerpen, etc.

Verschijnt medio april a.s.
ISBN 90 280 5188 0

Meulenhoff Educatief

Prinsengracht 468, Postbus 100, Amsterdam

ANTWOORD VAN DE MINISTER

Op 8 juni 1971 schreef het bestuur van de V.G.N. een brief aan staatssecretaris Mr.J.H.Grosheide, welke brief in Kleio, 12e jg., no.7/8 1971, pag.150/1 gepubliceerd werd. Hieronder volgt het antwoord dat van minister Mr.C.van Veen binnenkwam.

Het Algemeen Bestuur van de
Vereniging van Geschiedenisleraren
in Nederland
Apolloplantsoen 23
ZAANDAM

Uw brief van
8 juni 1971

Kenmerk
AVO-470296.
Doorkiesnummer

's-Gravenhage
22 okt. 1971

Onderwerp
leraren-classici en geschiedenisonderwijs.

In antwoord op Uw nevenvermelde brief, waarvan de beantwoording inderdaad mede door de kabinetswisseling enigermate is vertraagd, deel ik U het volgende mede.

Mijns inziens overtrekt U de betekenis van de circulaire AVO 71-26 van april 1971 wanneer U schrijft: "*Thans wordt door de onderhavige circulaire de mogelijkheid geopend dat docenten (classici) geschiedenisonderwijs in de brugklas gaan geven, enz.*". In de circulaire wordt alleen medegedeeld dat *als er geen bevoegde leraar voor geschiedenis aanwezig is* een verzoek van het schoolbestuur om, met toepassing van artikel 33, derde lid, deze lessen aan een classicus te mogen opdragen, in beginsel door de inspectie ingewilligd zal worden. Hier wordt geen mogelijkheid *geopend*, er wordt op een reeds bestaande mogelijkheid *gewezen*. Het effect is uiteraard wel dat er een aanmoediging om van deze mogelijkheid gebruik te maken, van uitgaat. Een onderwijsbevoegdheid wordt echter niet verleend. Het enige werkelijk nieuwe in de circulaire is de wijze van beloning van deze onbevoegde lessen. In verband met dit aspect is de ontwerp-circulaire dan ook aan de bijzondere commissie voor het georganiseerd overleg voorgelegd. Deze ging ermede akkoord.

De circulaire AVO 71-26 gaat uit van het ontwerp-leerplan voor de rijksscholen. Het leerplan vermeldt voor het eerste leerjaar: "de behandeling van een aantal onderwerpen uit de prehistorie, de oudheid en de middeleeuwen, waarbij op de voorgrond staat het doen verwerven van enig inzicht in de historische ontwikkeling". Het ontwerp-leerplan voor de rijksschool is niet bindend voor de gemeentelijke en bijzondere scholen. Volgens de wet op het voortgezet onderwijs is immers het vaststellen van het leerplan een zaak van iedere school afzonderlijk. Ik wijs U er op dat indien een school in haar leerplan het geschiedenisonderwijs in het eerste leerjaar zou beperken tot de oudheid — een classicus zonder meer bevoegd is in dat leerjaar geschiedenisonderwijs te geven. Er is dan immers een soortgelijke situatie als aan de leraar met mo-staatsinrichting, de staatsinrichting als een afzonderlijk onderdeel van het vak geschiedenis en staatsinrichting wordt opgedragen.

Ik ben het geheel met U eens dat het gewenst is dat een classicus die geschiedenis gaat geven, zich bezint op de problematiek van het onderwijs in het eerste leerjaar, zich op de hoogte stelt van hetgeen daarover gepubliceerd is en dat hij deelneemt aan Uw didactiekconferentie enz. Ik neem aan dat de classicus die geschiedenis gaat geven, niet als een eenling zich daaraan zet, doch dat hij in het teamverband van andere leraren in dat vak wordt opgenomen en daardoor wordt geholpen bij zijn bovenbedoelde oriëntatie. Het lijkt mij de taak van de schoolleiding te bevorderen dat dit ook werkelijk gebeurt. Het zou terecht als bemoeizucht worden aangemerkt als van mijn zijde daarover aan de scholen zou worden geschreven.

Wellicht ligt hier echter een gezamenlijke taak voor Uw vereniging, de Groep Classici van het Genootschap en de Klassieke Sectie van St. Bonaventura, b.v. door in de vakbladen aandacht aan deze zaak te geven.

Uw idee om door het rijk bekostigde applicatiecursussen te organiseren kan ik niet overnemen. Nog afgezien van het beperkte aantal lesuren, waarover het naar verwachting zal gaan, ben ik van oordeel dat het academisch niveau van de betrokken leraren en alles wat zij reeds aan geschiedenis in hun studie hebben verwerkt, voldoende basis is om op eigen kracht zich verder te oriënteren.

De minister van onderwijs
en wetenschappen,
w.g. mr.C. van Veen

nieuws over NOVEM - WERELD IN WORDING

Aan de docenten GESCHIEDENIS
en alle andere belangstellenden

Na de enthousiaste ontvangst van het brugklasboek (deel 1), volgt hier verdere informatie inzake NOVEM.

VOORJAAR 1972 verschijnen:

DEEL 2 MAVO en DEEL 2 HAVO/VWO

Beide delen lopen voor een groot deel parallel en bevatten — elk op hun niveau — mogelijkheden voor gedifferentieerd onderwijs en verantwoorde leerlingen-determinatie. Indeling als het brugklasboek.

NOG Vóór DE NIEUWE CURSUS verschijnen,
DEEL 4 MAVO en DEEL 4 HAVO/VWO

Het met zoveel ongeduld verbeide examenboek brengt samenvatting en herhaling, plus nog vragen over de laatste 50 jaar. Bovendien een groot aantal bijzondere onderwerpen (ruime keuze-mogelijkheden), gids naar zelfstandige verwerking. **NIEUW, OVERZICHTELIJK en EFFICIENT.**

Na een inleiding van de geschiedenis sedert de oudheid, een studieboek voor de bovenbouw dat speciaal op de laatste 50 jaren gericht is. Een boeiende weergave van de jongste geschiedenis waarin ook de cultuurhistorie een voorname plaats heeft. Afgestemd op exameneisen.

WERELD IN WORDING.

De baanbrekende Nederlandse GESCHIEDENIS-METHODE.

VOORJAAR 1973 verschijnen de delen 3 MAVO en HAVO/VWO.

*De semiconcentrische delen 1 en 2 zijn nog beperkt leverbaar.
Deel 3 (13e druk) blijft verkrijgbaar.*

- Voor telefonische inlichtingen:
afd. exploitatie: tel. 070-512601 (toestel 009).
- Voor bestellingen: toestellen, 01, 02 en 04.

Van Goor Zonen Den Haag

Postbus 290
telefoon 070 - 51 26 01

COMMUNIQUE SAMENWERKING V.G.N. — DRIE PEDAGOGISCHE CENTRA

Het bestuur van de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland (V.G.N.) en de directeuren A.V.O. van de Drie Pedagogische Centra hebben overleg gepleegd over coördinatie van wederzijdse activiteiten met als uitgangspunt de eigen verantwoordelijkheid van de Drie Pedagogische Centra en V.G.N.

- Het belang van het onderwijs in het vak geschiedenis en staatsinrichting vordert deze samenwerking, waar dat nodig en mogelijk is.
- Deze samenwerking houdt in dat men elkaar wederzijds informeert over dienstverlening aan leraren op historisch-didactisch terrein om tot coördinatie te komen.
- Voor beide participanten zullen daartoe aangewezen personen regelmatig contact onderhouden. In september van elk jaar wordt bovendien in verband met de begroting van het volgend jaar over de planning overleg gepleegd.

Amersfoort, 25 januari 1972

INFORMATIE OVER HET LEDO-PROJEKT.

De redaktie ontving twee brieven van de leider van het LEDO-project, drs. A.H. van den Berg te Groningen, waarin hij reageert op de brief van prof.dr. I. Schöffner (zie Kleio, januari 1972) en op een vraag van collega Beetsma (zie Kleio, januari 1972, pag. 29).

Enkele weken geleden hebt U van Prof.Dr.I. Schöffner een afschrift ontvangen van een lange brief, waarin hij de redenen uiteenzet, waarom hij niet meent te kunnen voldoen aan het verzoek van de historicus-medewerker aan het LEDO-project Drs. Th.S.H. Bos om als deskundige te willen fungeren bij de verzameling en ordening van bronnen, die gebruikt kunnen worden bij de keuze van de leerinhouden voor één van de onderwerpen van het onderwijsleerpakket dat we in het LEDO-project ontwikkelen.

Naar aanleiding daarvan maak ik de volgende opmerkingen:

- a. We betreuren het ten zeerste dat Prof.Schöffner na een vraag van ons aan hem zonder verder overleg met ons zijn antwoord aan derden, in casu de redaktie van Kleio, ter publikatie aanbiedt.
- b. Hoewel er onzerzijds geen enkel bezwaar tegen de publikatie van zijn brief bestaat — integendeel: het is een groot voordeel voor ons om de voorlichting vanuit het projekt langs deze weg van discussie met een opponent te kunnen verzorgen — aarzelen we toch om op dit moment in de pen te klimmen en ons antwoord aan Prof. Schöffner aan U ter publikatie aan te bieden. Daarvoor hebben we de volgende redenen:

1. Door het bestuur van de Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs is kortelings in overleg met ons besloten tot de instelling van een "begeleidings-groep voor verspreiding van de resultaten uit het LEDO-project" met vertegenwoordigers van de nationale pedagogische centra, de plaatselijke en regionale onderwijsadviesdiensten en het departement van onderwijs en wetenschappen.
Aan deze groep, die hopelijk nog in de maand januari 1972 voor het eerst bijeenkomt, wordt de hele besluitvorming over publiciteit rondom en verspreiding van de resultaten vanuit het LEDO-project toebedeeld. Een poging, zoals U zult begrijpen, om het probleem systematisch aan te pakken.
2. Door onszelf is in de maand oktober 1971 contact opgenomen met een groot aantal organisaties, waaronder het bestuur van de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland, met het doel te komen tot gesprekken over onze ideeën en de verspreiding daarvan. Het gesprek met het bestuur van de V.G.N. zal plaatsvinden op 11 februari 1972.

W.g. Albert van den Berg
Projektleider.

Naar aanleiding van de vraag van de heer J.Beetsma (Kleio, 13e jrg., nr.1, 1972) deel ik U hierbij mee, dat het definitieve interim-rapport over het Ledo-project gereedkomt in de loop van de maand februari. Dit rapport wordt dan aangeboden aan het bestuur van de Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs (S.V.O.), de instelling die het project financieel mogelijk maakt. Na goedkeuring door het bestuur van de S.V.O. kan vervolgens door de Begeleidingsgroep voor de Verspreiding (bestaande uit vertegenwoordigers van nationale pedagogische centra, lokale en regionale onderwijsadviesdiensten, Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en S.V.O.) besloten worden tot publikatie.

Behalve dit interim-rapport komt (in de maand maart) ook een brochure over het Leda-project klaar, geschreven door de historicus-journalist Drs. Jan Bank, redakteur van De Volkskrant. Ook over de publikatie van deze brochure wordt beslist door bovengenoemde Begeleidingsgroep.

Nadat op 22 februari en op 4 maart a.s. overleg heeft plaatsgevonden tussen de medewerkers aan het Ledo-project en resp. het bestuur van de V.G.N. en de sectie geschiedenis van de Akademische Raad (overleg zoals dat op ons verzoek ook heeft plaatsgevonden met het bestuur van de Afdeling Onderwijs van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap), zal tevens een reactie op de inhoud van de brief van Prof.I. Schöffner (Kleio, 13e jrg., nr.1, 1972) bij de redactie van Kleio worden ingezonden.

W.g. Albert van den Berg
Projektleider.

Geschiedenis- atlassen

Dr. B.A. Vermaseren,
Atlas der algemene en vaderlandse geschiedenis
(vwo en havo)
20e druk, gebonden f 18,10
ISBN 90 01 90700 8

Dr. B.A. Vermaseren,
Beknopte atlas der algemene en vaderlandse geschiedenis
(mavo en havo)
13e druk, gebonden f 12,70
ISBN 90 01 90703 2

Enkele kenmerken:

- dynamisch: ook aan de ontwikkeling van een gebeuren wordt veel aandacht besteed.
- bij iedere kaart wordt steeds duidelijk gebied, thema en jaartal vermeld.
- konsekvente spelling van aardrijkskundige namen.
- elke staat wordt steeds met dezelfde kleur aangegeven.
- veel informatie over de gemeenschappelijke Benelux-geschiedenis.

Geschiedenisdocenten ontvangen op aanvraag een presentemplaar.

Verkrijgbaar bij de boekhandel en de uitgever.

Wilt u uw bestellingen adresseren aan Postbus 567 Groningen, met vermelding van auteur, titel en ISBN.

Wolters-Noordhoff

242 25 41/669

MEDEDELINGEN VAN DE C.E.G.E.S.

Hieronder volgen ter informatie:

- I Het Jaarverslag 1971 van de Commissie Eindexamenexperimenten Geschiedenis en Staatsinrichting (C.E.G.E.S.).
- II De brief van de Minister van Onderwijs Mr.C.van Veen kenmerk AVO 71-85, dd. 14 januari 1972 over experimenten centraal schriftelijke examens, met een bijlage.

Vorige mededelingen over de eindexamens geschiedenis en staatsinrichting stonden in: Kleio, 12e jg., no.1, 1971, pag.26/7; idem, no.2, 1971, pag.26 e.v.; idem, no.5, 1971, pag.1 e.v.; idem, no.9, 1971, pag.14/5.

I VERSLAG VAN DE COMMISSIE EINDEXAMENEXPERIMENTEN GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING (C.E.G.E.S.) OVER DE WERKZAAMHEDEN IN 1971

Inhoudsopgave

1. Inleiding.
2. De samenstelling van de C.E.G.E.S.
3. De installatievergadering van en de opdracht aan de commissie.
4. De organisatie en de werkwijze van de commissie.
5. Een vergelijking tussen een schriftelijke en een mondelinge toets over dezelfde stof en bij dezelfde leerlingen.
6. De vergelijking moet bij een onderdeel van het schoolonderzoek geschieden.
7. Een enquête naar het schoolonderzoek geschiedenis en staatsinrichting bij mavo en havo.
8. Hoe moeten de scholen en hoeveel scholen moeten er voor het eerste experiment gevraagd worden?
9. Welk onderdeel van het eindexamenprogramma kan bij het experiment worden betrokken?
10. Welke afspraken moeten er worden gemaakt over de te examineren stof uit "de laatste halve eeuw": cursorisch of thematisch?
11. Aan welke criteria moeten themata en onderwerpen uit "de laatste halve eeuw" voldoen? Een keuze van acht criteria.
12. Een groslijst van themata en onderwerpen uit "de laatste halve eeuw". Een voorlopige keuze.
13. Het eerste experiment: één experimenteerthema of -onderwerp: "Het Duits nationaal-socialisme" of "Het Hitler-regime".
14. Samenvatting.

1. *Inleiding*

Op 26 maart 1971 bereikte het bestuur van de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland (V.G.N.) volledige overeenstemming met het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen over het instellen van een Commissie Eindexamenexperimenten Geschiedenis en Staatsinrichting (C.E.G.E.S.), de samenstelling en de werkzaamheden van deze commissie en de fasering waarnaar de commissie in haar activiteiten zou moeten streven.

Tijdens dit overleg werd ook overeengekomen dat de nieuwe commissie geregeld verslag uit zou brengen. In een van haar eerste vergaderingen gaf de commissie haar secretaris opdracht aan het eind van 1971 een verslag van haar werkzaamheden over het afgelopen jaar op te stellen, dit verslag aan de Inspecteur-Generaal van het Onderwijs, dr.A.de Jong en mr.D.G. Jansen, Plv.Dir. A.V.O. toe te sturen en voor publicatie in *Kleio*, het tijdschrift van de V.G.N., en zo mogelijk in andere onderwijsbladen zorg te dragen.

2. *De samenstelling van de C.E.G.E.S.*

De Commissie Eindexamenexperimenten Geschiedenis en Staatsinrichting (C.E.G.E.S.) is samengesteld uit de volgende veertien personen: Zr.Alix Alkemade (dr.A.J.M. Alkemade), Breda; Br.Edesius Boerrigter, Dongen (N.Br.); L.W.Boogert, Delft; C.M.H.Bosch, Borskilaan 7, Bloemendaal, tel. 023-261723, secretaris; dr.J.L.P.Brants, Rotterdam; A.P.Dijkstra, Meppel; T.van Dongen, Dubbeldam; drs.C.P.W.F.Herzberg, Lisse; E.L.C.Kalle, Dorst (N.Br.); M.Leeflang, Enkhuizen, C.J.Leijh, 's-Gravenhage; drs.B.van Lingen, Ellecom (Gld.), penningmeester; dr.P.van der Meulen, Nicolailaan 17, Bilthoven, tel. 030-783869, voorzitter; W.Pabst, Rodenrijs (Z.H.).

3. *De installatievergadering van en de opdracht aan de commissie*

Op 8 juni 1971 werd de commissie door de Inspecteur-Generaal van het Onderwijs dr.A.de Jong, in aanwezigheid van mr.D.G.Jansen, Plv.Directeur A.V.O. en mr.J.Roeper in het Ministerie van O. en W. geïnstalleerd.

De commissie kreeg van de inspecteur-generaal de volgende opdracht:

- de C.E.G.E.S. moet nagaan of een centraal schriftelijk eindexamen voor geschiedenis en staatsinrichting mogelijk is;
- zij moet nagaan of door middel van vrijwillige experimenten met proeven van een schriftelijk eindexamen kan worden begonnen;
- zij moet tenslotte de minister en/of staatssecretaris advies uitbrengen over de invoering van een centraal schriftelijk eindexamen en de procedure die bij de eventuele invoering gevolgd moet worden.

De inspecteur-generaal deelde nadrukkelijk mee dat de commissie gemachtigd is, indien zij daar behoefte toe gevoelt, deskundigen te raadplegen.

Op verzoek van dr.de Jong zette de voorzitter van de nieuwe commissie de bezwaren, die bij de geschiedenisleraren ten opzichte van een centraal schriftelijk eindexamen leven, nog eens uiteen.

"Wat we tot nu toe gedaan hebben", aldus de heer Van der Meulen, "in de vergaderingen van de Eindexamencommissie van de V.G.N. en de afdelingsbijeenkomsten van de

vereniging, waar de rapporten van de E.E.G. aan de orde werden gesteld, is niet veel meer geweest en heeft niet veel meer kunnen zijn dan het uitspreken van op eigen (weliswaar waardevolle maar toch noodzakelijkerwijs beperkte) ervaringen berustende of door eigen theoretiseren verkregen vermoedens. Wat we nu hopen te bereiken is op empirische onderzoeken gegronde zekerheid. De eerste taak van de commissie zal daarom moeten zijn zo helder mogelijk te doordenken en zo nauwkeurig mogelijk te omschrijven wat we wensen te onderzoeken, hoe wij daarbij te werk zullen gaan en volgens welke criteria we de te verkrijgen uitkomsten dienen te evalueren".

De voorzitter van de commissie geeft vervolgens als zijn mening te kennen dat de bezwaren, die tot nu toe door de geschiedenisleraren tegen een mogelijk centraal schriftelijk eindexamen naar voren zijn gebracht, nauw samenhangen met de wijze van denken en te werk gaan, die voor het vak kenmerkend mogen worden geacht.

"Al kan men de neo-kantiaanse tegenstelling tussen nomothetische wetenschappen, die herhaalbare verschijnselen bestuderen op grond waarvan algemene wetten worden opgesteld en ideografische wetenschappen die zich bezighouden met unieke, niet herhaalbare verschijnselen, niet meer in absolute zin handhaven, men zou toch kunnen stellen dat de geschiedenis nog zeer duidelijke kenmerken van de laatste groep blijft vertonen. Daarom is het begrijpelijk dat de spontane voorkeur uitgaat naar een wijze van lesgeven en toetsen, die dit individualiserende element recht doet en daarom ligt het voor de hand dat men bevreesd is voor uniforme en gestandaardiseerde werkwijzen. Daar verder de rijkdom aan aspecten zo groot is dat — met name wanneer men de contemporaine geschiedenis bestudeert — vele interpretatieve benaderingswijzen naast elkaar kunnen bestaan die slechts de tijd kan zeven en wegen, is men er niet gerust op dat ten aanzien van de laatste halve eeuw een centraal schriftelijk examen geen premature fixatie tot gevolg zou kunnen hebben. Maar het zal mede tot de taak van de commissie behoren te onderzoeken of deze ongewenste gevolgen noodzakelijkerwijs uit een eventueel centraal schriftelijk examen voortkomen".

4. De organisatie en de werkwijze van de commissie

De commissie besloot een programmacommissie in het leven te roepen, die de plenaire vergaderingen voorbereidt mede aan de hand van de verslagen van besprekingen in de drie subcommissies/begeleidingscommissies, één voor mavo, één voor havo en één voor vwo. Ook werd afgesproken dat aan commissies ad hoc bepaalde deelopdrachten gegeven kunnen worden, die ook ter informatie aan Kleio en andere bladen ter publicatie zullen worden aangeboden.

De Programmacommissie bestaat uit:

dr.P.van der Meulen, voorzitter, C.M.H.Bosch, secretaris; Zr.Alix Alkemade; E.L.C.Kalle, M.Leeflang; C.J.Leijh; drs.B.van Lingen.

De Subcommissies/begeleidingscommissie worden gevormd door:

Mavo: Br.E.Boerrigter; T.van Dongen; E.L.C.Kalle, C.J.Leijh.

Havo: Zr.Alix Alkemade; L.W.Boogert; A.P.Dijkstra; drs.C.P.W.F.Herzberg.

Vwo: dr.J.L.P.Brants; M.Leeflang; drs.B.van Lingen, W.Pabst.

Voorzitter (Van der Meulen) en secretaris (Bosch) wonen in onderling overleg de vergaderingen van subcommissies/begeleidingscommissies en van commissies ad hoc bij.

De C.E.G.E.S. kwam in plenaire vergadering bijeen op 31 augustus, 5 oktober, 16 november, 14 december.

De Programmacommissie vergaderde op 21 september, 16 november, 9 december.

De Subcommissies vergaderden op 2 november, 30 november.

Daarnaast hadden voorzitter en secretaris nog afzonderlijke besprekingen en onderling overleg.

5. *Een vergelijking tussen een schriftelijke en een mondelinge toets bij dezelfde leerlingen over dezelfde stof*

Daar de C.E.G.E.S. van de inspecteur-generaal de opdracht had ontvangen door middel van een open onderzoek na te gaan of een centraal schriftelijk examen voor geschiedenis en staatsinrichting mogelijk is, lag het voor de hand dat de commissie, alvorens met dit werk te beginnen, zich rekenschap heeft gegeven van hetgeen op dit gebied reeds is verricht en is gepubliceerd. Dat waren: het Interimrapport en het Eindrapport van de Eindexamencommissie van de V.G.N., alsmede de verslagen van Algemene Ledenvergaderingen van deze vereniging, de uitslag van een in 1969 gehouden enquête, de verslagen van enkele Didactiekconferenties en van Afdelingsvergaderingen, die aan dit onderwerp gewijd waren. Ze werden alle opnieuw bestudeerd.

Uit deze rapporten en verslagen is duidelijk geworden dat vooral getracht is de voor- en nadelen van het mondelinge examen zoals het tot nu toe was afgenomen, te vergelijken met de voor- en nadelen van een centraal schriftelijk examen.

Aangezien echter hetgeen gezegd en geschreven is over het mondelinge examen heeft moeten berusten op (al dan niet gegeneraliseerde) persoonlijke ervaringen en over het schriftelijke examen op vermoedens, leek het zinvol niet alleen centrale schriftelijke experimentele examens te organiseren, te beschrijven en te analyseren, gelijk lag opgesloten in de aan de C.E.G.E.S. verstrekte opdracht, maar ook een empirisch descriptief onderzoek in te stellen naar examens waar kandidaten mondeling zouden worden getoetst. Indien men immers aan dezelfde kandidaten, die als proefpersonen zullen deelnemen aan een experimenteel schriftelijk examen, ook mondelinge vragen zou stellen over hetzelfde onderwerp als waarover zij schriftelijk worden getoetst en deze examens bijvoorbeeld door middel van bandopnamen zou protocolleren en zou analyseren, lijkt het mogelijk de voor- en nadelen van beide vormen, thans op grond van langs empirische weg verkregen gegevens, te vergelijken.

Bovendien zou de commissie dan ook door middel van een enquête de ervaringen kunnen vernemen van kandidaten en leraren, die zowel bij een mondeling als bij een centraal schriftelijk examen over dezelfde stof betrokken waren geweest.

Teneinde zoveel mogelijk gegevens te verkrijgen voor de beantwoording van de aan haar gestelde vragen, besloot de C.E.G.E.S. op voorstel van de voorzitter, die voor de eerste vergadering hierover een inleidende nota had geschreven, in elk geval voor het eerste experiment van de commissie, dat wel met de naam "gecoördineerd proefwerk" wordt aangeduid, de werkwijze van een vergelijking tussen een schriftelijke en een mondelinge toets over dezelfde stof toe te passen zoals hierboven is omschreven.

Na lange discussie besloot de commissie hierna te onderzoeken in hoeverre het boek van A.D.de Groot, *Methodologie, grondslagen van onderzoek en denken in gedragswetenschappen*, 's-Gravenhage, 1970⁵, voor de opzet en de uitvoering van het onderzoek van de C.E.G.E.S. nuttig zou kunnen zijn en of voorts het werk van Benjamin S.Bloom c.s., *Taxonomy of educational objectives*, London, 1969¹⁵ hulp zou kunnen bieden bij het toetsen en evalueren van de voor de experimentele examens te bestuderen stof. De leden waren het er evenwel over eens dat er gewaakt moest worden dat men voor andere vakken

relevante denkwijzen of stofgeledingen ook voor geschiedenis en staatsinrichting kenmerkend zou zien.

6. De vergelijking moet bij een onderdeel van het schoolonderzoek geschieden

Reeds dadelijk nadat het bovengenoemde besluit ten aanzien van een vergelijking tussen een schriftelijke en een mondelinge toetsing over dezelfde stof genomen was, bleek dat de realisering moeilijkheden met zich mee zou brengen. Het mavo en het havo kennen immers beide geen mondeling eindexamen voor geschiedenis en staatsinrichting meer, het oude vmo en het experimentele vwo daarentegen wel.

De conclusie van de commissie was dat de enige mogelijkheid bij mavo en havo is deze vergelijking tussen een schriftelijke en een mondelinge toetsing over dezelfde stof bij een onderdeel van het schoolonderzoek te realiseren. Wat het vwo aangaat, over deze kwestie zal nader overleg noodzakelijk zijn; er wordt contact met experimenterende vwo-scholen overwogen.

7. Een enquête naar het schoolonderzoek

Het leek de commissie daarom belangrijk gegevens te verzamelen over de ervaringen die het afgelopen jaar in mavo- en in havo-scholen bij het schoolonderzoek in geschiedenis en staatsinrichting zijn opgedaan.

Een commissie ad hoc, bestaande uit de voorzitter van de Didactiekcommissie, de voorzitter van de Mavocommissie, beide V.G.N.commissies, en de secretaris van de C.E.G.E.S., heeft aan alle experimenterende mavo- en havo-scholen een enquêteformulier doen uitgaan waarop dertien vragen stonden.

De resultaten van deze enquête zullen binnenkort ter beschikking van de C.E.G.E.S. komen en de verwerking wordt ter voorlichting van de leden van de V.G.N. in Kleio gepubliceerd.

Een andere bron met schoolonderzoekgegevens is voor de commissie het Rapport over de werkwijze in 26 scholen, geschiedenis en staatsinrichting, deeltje 4 in de serie Het Mavo-schoolonderzoek 1970/71, gepubliceerd door de Commissie v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o., 's-Gravenhage, 1971.

8. Hoe moeten de scholen en hoeveel scholen moeten er voor het eerste experiment gevraagd worden?

Aan medewerkers van het Sociologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Utrecht werd advies gevraagd hoe scholen voor de experimenten van de commissie gekozen dienen te worden, hoe groot de steekproeven zullen moeten zijn en hoeveel leerlingen er aan deel zullen moeten nemen om tot een relevante uitspraak te komen.

Het antwoord was dat er voor een dergelijk onderzoek een ingewikkelde formule bestaat, die voor de C.E.G.E.S. echter niet hanteerbaar is.

De vraag hoeveel scholen en leerlingen de C.E.G.E.S. aan haar experimenten zal moeten laten deelnemen, werd beantwoord met een tegenvraag: "Hoeveel tijd kan de commissie aan het onderzoek besteden?" Men waarschuwde, in het belang van het onderzoek, de leden van de commissie ervoor niet te veel hooi op hun vork te nemen en met name bij het eerste experiment niet een te groot aantal scholen te betrekken.

De commissie besloot met betrekking tot de scholenkeuze criteria te gaan zoeken, mede aan de hand van gegevens over scholen voor mavo, havo en vwo van het Centraal Bureau van de Statistiek.

De volgende criteria werden door alle leden aanvaard:

- a. De commissie dient bij haar keuze rekening te houden met het schoolorganisatorisch aspect:
categoriale en niet-categoriale scholen.
- b. Vervolgens dient de commissie met haar keuze rekening te houden met de regio.
West-Nederland en de rest van Nederland; stad en platteland.
- c. De commissie moet bij haar keuze ook acht slaan op de richting:
openbaar en bijzonder onderwijs; het laatste te verdelen in: katholiek, protestants-christelijk en bijzonder-neutraal.

Na overeenstemming ten aanzien van de criteria werd een lijst met aantallen van de te vragen scholen opgesteld. Deze lijst ziet er als volgt uit:

mavo-3	2 scholen
mavo-4	4
havo	3 (waarvan tenminste één ped.ac.)
atheneum	2
gymnasium	2
13 scholen	

De commissie is van oordeel dat de scholen a-select gekozen moeten worden. Alle mavo-, havo- en vwo-scholen moeten naar de mening van de commissie bericht krijgen dat er een uitnodiging kan komen om aan het eerste eindexamenexperiment voor geschiedenis en staatsinrichting deel te nemen. Men meende dat dit door middel van de verwachte brief AVO 71-85 van het Ministerie van O. en W. en een publicatie in de onderwijsbladen bekend zal worden.

Eerst na de algemene informatie over examenexperimenten voor geschiedenis en staatsinrichting door middel van genoemde ministeriële brief AVO 71-85, zo besloot de commissie, kunnen uitnodigingen om aan het eerste experiment deel te nemen de deur uit. De scholen zullen uitsluitend op basis van vrijwilligheid meedoen. Wel zal dringend gevraagd worden op een verzoek van de C.E.G.E.S. aan het experiment deel te nemen, positief te reageren.

9. *Welk onderdeel van het eindexamenprogramma kan bij het experiment worden betrokken?*

Uitvoerig is er in de C.E.G.E.S. gesproken over welk onderdeel (welke onderdelen) van het eindexamenprogramma bij het experiment betrokken kan (kunnen) worden. De commissie ging daarbij uit van de tekst in de publicatie nr.92 van de serie Wetten en bestuursmaatregelen Onderwijs en Wetenschappen:

"Programma Geschiedenis en staatsinrichting eindexamen ma.v.o.-3 en m.a.v.o.-4 m.i.v. 1972, h.a.v.o. m.i.v. 1973, v.w.o. m.i.v. 1972 aan avondscholen en m.i.v. 1974 aan dagscholen

1. Examenstof

De kandidaat dient:

- a. inzicht te hebben in de historische ontwikkeling gedurende de laatste halve eeuw, waarbij hij mede blijk moet geven vertrouwd te zijn met verwerking van historisch materiaal;
- b. kennis te hebben van de ontwikkeling der staatsinstellingen van het Koninkrijk der Nederlanden — gezien tegen hun historische achtergrond — en van hun hedendaagse structuur en functie;
- c. vertrouwd te zijn met een aantal uit de algemene en Nederlandse geschiedenis gekozen onderwerpen, waarbij verschillende aspecten van de geschiedenis tot hun recht dienen te komen. Zulk een onderwerp mag, indien dit voor een juiste behandeling noodzakelijk is, zich mede uitstrekken over het onder a genoemde tijdvak.

2. Het schriftelijk examen omvat de onder a genoemde stof.

3. Het schoolonderzoek omvat de onder 1 a, b en c genoemde stof.

Opmerking

Op grond van artikel 52 van het Besluit eindexamens v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o. zal het schriftelijk examen worden opgeschort.

De duur van het schriftelijk examen zal in verband daarmee later worden vastgesteld."

De commissie nam voorts kennis van wat in het Eindrapport van de Eindexamencommissie van de V.G.N., Kleio, 11e jg., no.7, aug.1970, pag.269 e.v. over deze kwestie geschreven staat en zij kwam tot de volgende besluiten:

- a. Het onderdeel "de laatste halve eeuw" leek haar, ondanks bezwaren van de E.E.C. (Kleio, a.w., pag.270), toch ook vanwege de suggestie van diezelfde commissie (Kleio, a.w., pag.272) zeer zeker als experimenteeronderdeel bruikbaar.
- b. Bij het onderdeel "staatsinrichting" stuitte de commissie op grotere problemen. Het Eindrapport van de E.E.C. (Kleio, a.w., pag.272) schrijft dat dit onderdeel niet als een geïsoleerd deel van het Eindexamenprogramma gezien mag worden, daar in de toelichting op dit programma staat dat de staatsinrichting geïntegreerd moet worden in het geschiedenisonderwijs.

In het hierboven afgedrukte eindexamenprogramma valt 1 b niet onder een eventueel schriftelijk examen. De C.E.G.E.S. sprak hierover haar bevreemding uit; bij een thema of een onderwerp uit de laatste halve eeuw Nederlandse geschiedenis kan over de inrichting van onze staat in de meeste gevallen toch niet gezwegen worden?

De C.E.G.E.S. besloot een commissie ad hoc samen te stellen, die haar ten aanzien van de hier gerezen problemen van advies zal moeten dienen.

In deze commissie namen zitting de leden Boogert, Van Dongen, Herzberg en Van Lingen; van buiten de commissie werd aangetrokken mr.M.Huizer, de laatste mede in overleg met de Vereniging van Leraren bij het Economisch-Maatschappelijk Onderwijs (V.E.M.O.).

- c. Ten aanzien van het onderdeel keuze-onderwerpen was de commissie van oordeel

dat deze niet bij ons experiment betrokken kunnen worden, de argumentatie van de E.E.C. in dit opzicht werd door de C.E.G.E.S. volledig onderschreven (Kleio, a.w., pag.269).

10. *Welke afspraken moeten er worden gemaakt over de te examineren stof uit "de laatste halve eeuw": cursorisch of thematisch?*

Aan de subcommissies mavo, havo, vwo werd de vraag voorgelegd welke afspraken er gemaakt zullen moeten worden over de te examineren stof uit "de laatste halve eeuw". Is men in de commissie voor een cursorische of voor een thematische behandeling van dit eindexamen-onderdeel?

Er bleek volledige overeenstemming te bestaan dat met het oog op het experiment themata of onderwerpen gekozen moeten worden. Niemand had hier principiële bezwaren tegen.

Argumenten uit enkele subcommissies waren:

- Vergeleken bij de cursorische methode lijkt bij de thematische methode een duidelijker afgrenzing van de stof mogelijk, iets wat als beslist noodzakelijk gezien wordt.
- Een geleding mavo-3, mavo-4, havo en vwo lijkt bij de thematische methode beter realiseerbaar.
- Vanwege de onoverzichtelijkheid van de periode na 1945 is een subcommissie in haar geheel van oordeel dat men voor de tijd na de Tweede Wereldoorlog wel genoodzaakt is voor de thematische methode te kiezen.

11. *Aan welke criteria moet themata en onderwerpen uit "de laatste halve eeuw" voldoen? Een keuze van acht criteria*

Uit een groslijst van achtentwintig door de leden verzamelde criteria voor themata/onderwerpen werden de onderstaande acht door allen in een plenaire vergadering van de commissie geaccepteerd:

- a. Het thema of onderwerp moet zodanig worden gekozen dat het voor de leerlingen gemakkelijk thuis te brengen is.
- b. Een duidelijke begrenzing in ruimte en tijd van het thema of onderwerp is vereist, waarbij de "kern van de gebeurtenissen" binnen de door de wet gestelde norm van "de laatste halve eeuw" moet vallen.
- c. Een thema of onderwerp moet de mogelijkheid bieden tot behandelen en examineren op verschillend niveau: mavo-3, mavo-4, havo en vwo.
- d. De themata of onderwerpen moeten aspecten van politieke, culturele en sociaal-economische aard bezitten.
- e. Het thema of onderwerp zal niet te uitgebreid, maar ook zeker niet te beperkt van omvang mogen zijn.
- f. Het thema of onderwerp moet een voldoende aantal toetsbare onderdelen hebben.
- g. Het thema of onderwerp moet in de gangbare leerboeken of in andere gemakkelijk verkrijgbare leermiddelen als zodanig voorkomen.
- h. Het thema of onderwerp moet behandeld (door de leerling bestudeerd) kunnen worden in een zodanig tijdsbestek (bijv. niet meer dan x uur of x weken), dat de rest van het eindexamenprogramma niet in de verdrukking komt.

Zowel in de subcommissies als in de Programmacommissievergadering en de daaropvolgende plenaire bijeenkomst werd gediscussieerd of het voorgestelde criterium "Het thema of onderwerp moet zich lenen voor het toetsen van verschillende vaardigheden" aanvaardbaar was.

Alle leden waren het er over eens dat het onjuist was dit criterium te stellen. Specifieke vaardigheden ten aanzien van geschiedenis en staatsinrichting laten zich nog niet toetsen. Algemene vaardigheden wel, maar daar kan geen cijfer voor geschiedenis en staatsinrichting op gegeven worden. Voor deze materie wordt verwezen naar het artikel van dr.P.van der Meulen, *Wat toetsen wij?*, Kleio, 11e jg., no.6, juni 1970 en het reeds eerder genoemde Eindrapport van de Eindexamencommissie in: Kleio, 11e jg., no.7, aug.1970.

12. Een groslijst van themata en onderwerpen uit "de laatste halve eeuw". Een voorlopige keuze

Alle leden van de commissie kregen de opdracht een lijst samen te stellen met de titels van mogelijke themata of onderwerpen uit "de laatste halve eeuw", die in de toekomst door de C.E.G.E.S. misschien gebruikt kunnen worden.

Uit alle binnengekomen reacties werd een groslijst van honderdzevenenveertig themata en onderwerpen samengesteld, welke lijst in de subcommissies besproken werd en daarna in de Programmacommissie en in de plenaire vergadering aan de orde kwam.

Getoetst aan de in dit verslag onder 11 genoemde criteria was er in de commissie een grote mate van overeenstemming over de voorlopige keuze van tien themata of onderwerpen, welke in een later stadium alle tien, evenals het reservoir van de overgeschoten honderdzevenendertig, opnieuw nauwkeurig onder de loep zullen worden genomen.

Die voorlopige keuze ziet er als volgt uit:

1. Volkenbond en Verenigde Naties.
2. Naar een Verenigd Europa, de problematiek rond de eenwording van Europa.
3. Van Nederlands-Indië tot Indonesia.
4. Rusland onder Stalin.
5. Het fascisme.
6. Het nationaal-socialisme.
7. De onderdrukking van de vrijheid tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederland en het verzet daartegen.
8. Het streven naar grotere eenheden op politiek, militair en economisch gebied in de wereld na 1945.
9. Het conflict in het Midden Oosten en de rol die de grote mogendheden daar sinds 1948 spelen.
10. De Koude Oorlog.

13. Het eerste experiment: één experimenteerthema of -onderwerp: "Het Duits nationaal-socialisme" of "Het Hitler-regime"

Op voorstel van de subcommissie mavo besloot de C.E.G.E.S. unaniem het eerste experiment, het zgn. "gecoördineerd proefwerk", met een vergelijking tussen een schriftelijke en een mondelinge toets bij dezelfde leerlingen over dezelfde stof, welk experiment in het cursusjaar 1972/73 geprogrammeerd is, op één thema of onderwerp betrekking te laten hebben.

De waarschuwing van de medewerkers aan het Sociologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Utrecht heeft niet alleen bij deze beslissing een rol gespeeld, het was vooral de overweging dat het voor de collega's en leerlingen aan de eerste experimenteerscholen aantrekkelijker is aan een niet al te omvangrijk experiment deel te nemen, die de commissie tot genoemd besluit bracht.

Voorlopig werden door de commissie voor een eerste experimenteerthema of -onderwerp twee titels genoemd: "Het Duits nationaal-socialisme" en "Het Hitler-regime". De C.E.G.E.S. besloot voor de nadere uitwerking een commissie ad hoc te benoemen, bestaande uit de collega's Leeflang, Boerrigter, Dijkstra, Leijh en Pabst. Deze commissie ad hoc kreeg de volgende opdracht:

- a. een voorstel uit te brengen ten aanzien van het eerste experimenteerthema/-onderwerp, door een beredeneerde keuze te doen uit: "Het Duits nationaal-socialisme" en "Het Hitler-regime";
- b. een duidelijke omschrijving, een zgn. stamplan, te geven van het gekozen thema of onderwerp;
- c. deze omschrijving, dit stamplan, moet opgesteld worden aan de hand van de onder 11 in dit verslag genoemde criteria;
- d. een opgave samen te stellen van mavo-, havo- en vwo-leerboeken (met pagina-aanduiding) waar dit thema/onderwerp behandeld wordt;
- e. idem van eventueel ander materiaal geschikt voor leerlingen;
- f. literatuur voor de leraar te noemen.

14. *Samenvatting*

- A. De commissie werd in de afgelopen maanden over de volgende punten eens, kwam tot de volgende conclusies en besluiten:
 1. De commissie besloot voor het eerste experiment, het zgn. gecoördineerd proefwerk, tot een vergelijking tussen een schriftelijke en een mondelinge toets bij dezelfde leerlingen over dezelfde stof; zie punt 5 van het verslag.
 2. De commissie was het er over eens dat deze vergelijking momenteel alleen gerealiseerd lijkt te kunnen worden bij een onderdeel van het schoolonderzoek van het mavo en van het havo; zie punt 6 van het verslag.
 3. De commissie kwam tot overeenstemming over de criteria voor de keuze van experimenteerscholen. zie punt 8 van het verslag.
 4. De commissie besloot bij haar eerste experiment alleen het eindexamenprogramma-onderdeel "de laatste halve eeuw" te betrekken; zie punt 9 van het verslag.
 5. De commissie was unaniem van oordeel dat het eindexamenprogramma-onderdeel "keuze-onderwerpen" niet voor een centraal schriftelijk eind-examen in aanmerking komt; zie punt 9 van het verslag.
 6. De commissie koos voor haar experiment de thematische methode; zie punt 10 van het verslag.
 7. De commissie stelde voorlopig acht criteria vast, waaraan experimenteerthema/-onderwerpen moeten voldoen; zie punt 11 van het verslag.
 8. De commissie stelde een voorlopige lijst van 10 themata/onderwerpen op; zie punt 12 van het verslag.
 9. De commissie besloot dat het eerste experiment, dat in het cursusjaar 1972/73 geprogrammeerd is, slechts op één thema of onderwerp betrekking zal hebben; zie punt 13 van het verslag.

B. De commissie zal zich de komende maanden in eerste instantie met onderstaande vragen en problemen bezighouden:

1. De definitieve keuze en nadere uitwerking van het eerste experimenteeronderwerp aan de hand van de voorstellen van de commissie ad hoc, genoemd in punt 13 van dit verslag.
2. Welke typen van vragen gebruikt zullen worden bij het eerste experiment, een beslissing die genomen zal worden mede aan de hand van een bij de commissie door één van de leden ingediend memorandum over "Evaluatie van eindresultaten" en aan de hand van de hierboven onder 14.B.1 genoemde commissie ad hoc ingediende voorstellen.
3. Het (voorlopige) vaststellen van de maand in de cursus 1972/73 waarin het eerste experiment zal worden uitgevoerd, waarover in punt 13 van dit verslag geschreven is.
4. Welke scholen uitgenodigd moeten worden aan de hand van een reeds door een commissielid opgestelde nota "Proeve van te vragen experimenteer-scholen" en welke procedure bij de uitnodiging gevolgd zal worden; zie punt 8 van het verslag.
5. Kunnen vwo-scholen bij het eerste experiment betrokken worden? ; zie punt 6 van het verslag.
6. De wijze van informatie aan en overleg met de collega's van de scholen die aan het eerste experiment deelnemen.
7. De bestudering van de resultaten van de schoolonderzoek-enquête voor zover deze relevant zijn voor de problematiek waarmee de commissie zich bezighoudt; zie punt 7 van het verslag.
8. Een besluit over het eindexamenonderdeel "staatsinrichting", mede aan de hand van een advies van de ingestelde commissie ad hoc; zie punt 9 van het verslag.
9. Definitieve keuze t.a.v. themata en onderwerpen uit "de laatste halve eeuw" uit de door de leden opgestelde groslijst, waarover in punt 12 van dit verslag geschreven is.

In opdracht van de commissie,
w.g. C.M.H.Bosch, secretaris

II MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN

Kenmerk AVO 71-85

Datum 14 januari 1972

Onderwerp

Experimenten centraal schriftelijke examens in geschiedenis en staatsinrichting, aardrijkskunde, biologie en economie.

Aan

de Besturen van de gemeentelijke en bijzondere dag- en avondscholen voor v.w.o., havo, mavo en van opleidingsscholen voor onderwijzers waaraan een afdeling havo is verbonden.

TER KENNISNEMING AAN:

de rectoren, directeurs van de rijks-, gemeentelijke en bijzondere scholen als bovenbedoeld.

In de circulaire AVO 71-67 van 8 september jl. heb ik onder punt 3 nadere informatie in het vooruitzicht gesteld over de voorbereiding van experimenten betreffende centraal schriftelijke examens in de vakken die boven zijn genoemd. Ik moge U deze thans geven.

In het afgelopen voorjaar heeft de inspecteur-generaal van het onderwijs overleg gevoerd met de betrokken lerarenorganisaties; in deze besprekingen is voor ieder vak afgesproken, wie de experimenten zal verzorgen en welke streefdata als richtsnoer zullen gelden.

Met nadruk zij er op gewezen dat het *streefdata* zijn; het is dus mogelijk dat deze data verlaat of vervroegd worden als uit de voortgang van het experiment blijkt, dat dit noodzakelijk of mogelijk is.

Voor het vak *geschiedenis en staatsinrichting* heeft dit er toe geleid dat in overleg tussen de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland en de inspecteur-generaal deze laatste op 8 juni jl. de Commissie Eindexamen Geschiedenis en Staatsinrichting (C.E.G.E.S.) heeft geïnstalleerd. Deze commissie bestaat uit leden uit het mavo, havo en v.w.o. die voorgedragen zijn door genoemde vereniging en uit twee inspecteurs van het voortgezet onderwijs; zij is belast met het verzorgen van het experiment voor dit vak. Deze commissie zal daarbij de volgende streefdata aanhouden:

fase I.

De commissie stelt een onderzoek in naar mogelijke vormen van een centraal schriftelijk eindexamen; waarna op scholen, die zich daarvoor beschikbaar stellen, experimenten worden uitgevoerd, voorlopig aangeduid met de naam "gecoördineerde proefwerken". Na evaluatie wordt besloten of kan worden overgegaan naar:

fase II.

Als fase I een positief resultaat geeft, zal in 1973 zo vroeg mogelijk bekend gemaakt worden dat geïnteresseerde scholen zich bij de inspectie kunnen melden om aan een landelijk experiment van een centraal schriftelijk examen in 1975 deel te nemen. Er moeten dan natuurlijk over de schriftelijk te examineren stof concrete mededelingen gedaan kunnen worden.

fase III.

De evaluatie van facultatieve centrale schriftelijke examens in 1975 en in 1976 zullen uitwijzen of er in 1977 een centraal eindexamen voor geschiedenis en staatsinrichting ingevoerd kan worden. De commissie brengt hierover in een eindrapport aan de minister advies uit.

De C.E.G.E.S. zal nog in 1971 aan een aantal scholen het verzoek richten aan een eerste experiment deel te nemen.

Voor de verzorging van het experiment bij *aardrijkskunde* heeft de inspecteur-generaal in overleg met het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (afd. Onderwijs) op 24 juni jl. eveneens een commissie ingesteld, waarvan de leden komende uit het mavo, havo en v.w.o. voorgedragen zijn door dit genootschap en waarin ook twee inspecteurs van het voortgezet onderwijs zitting hebben.

De streefdata van deze Studiecommissie centraal schriftelijke eindexamens aardrijkskunde zijn:

- a. in het schooljaar 1972/73 zal op de scholen die zulks wensen, als een van de proeven van het schoolonderzoek een schriftelijke proef met centraal opgestelde opgaven worden afgenomen op basis van een beperkt programma;
- b. in het schooljaar 1973/74 kunnen scholen vrijwillig deelnemen aan een centraal schriftelijk examen op basis van het volledige programma;
- c. op grond van de evaluatie van b. kan beslist worden of een integraal centraal schriftelijk eindexamen in het jaar 1974/75 kan plaats vinden.

Ten behoeve van de havo- en mavo-scholen die in het schooljaar 1972/73 willen deelnemen aan de schriftelijke proef met centraal opgestelde opgaven voor havo, mavo-4 en mavo-3 als onderdeel van het schoolonderzoek is de examenstof die bij deze schriftelijke proef aan de orde komt (zie definitief programma aardrijkskunde), uitgewerkt in onderwerpen die in de bijlage bij deze circulaire zijn vermeld.

Indien U Uw havo- of mavoschool wilt laten deelnemen aan deze schriftelijke proef in het schooljaar 1972/73, dan verzoek ik U daarvan met spoed mededeling te doen aan de Studiecommissie centraal schriftelijk eindexamen aardrijkskunde, adres t.a.v. secretaris drs. J. van Westrhenen, Amersfoortseweg 18 I, Huis ter Heide en aan de inspecteur van Uw school.

Met betrekking tot de *biologie* verzorgt de Werkgroep Toetsing van de Commissie Modernisering Leerplan Biologie waarin ook de Vereniging van leraren in de biologie vertegenwoordigd is, het experiment.

Uiteraard geldt daarbij de examenstof die in het definitieve programma voor de biologie is vastgesteld. De genoemde vereniging bereidt thans de interpretatie van deze examenstof voor en zal daarna haar advies voorleggen aan de inspectie.

De inspectie zal vervolgens de interpretatie vaststellen en aan de scholen bekend maken (zie onder "Uitwerking" van het definitieve programma).

De streefdata voor dit experiment zijn:

- a. in het schooljaar 1971/72 de interpretatie van de examenstof publiceren;
- b. fase 1 (schooljaren 1971/72 en 1972/73): het opzetten en uitvoeren van proeftoetsen voor schriftelijke examens in de biologie;

- c. fase 2 (schooljaren 1973/74 en 1974/75: het opzetten en uitvoeren van toetsen voor schriftelijke examens in de biologie, waaraan de scholen die dat wensen naast hun schoolonderzoek kunnen deelnemen, maar dan met bindende beoordelingsnormen;
- d. fase 3 (m.i.v. schooljaar 1975/76): definitieve invoering van toetsen voor een verplicht schriftelijk examen in de biologie met zo mogelijk bindende beoordelingsnormen.

De toetsingswerkgroep doet geregeld mededeling over haar werk in het "Bulletin voor docenten in de biologie", dat gratis wordt toegezonden aan iedere biologieleerling die dat verzoekt (adres: Kloveniersburgwal 29, Amsterdam-C.).

Wat de vakken in de *economische sector* betreft doet zich het probleem voor bij *economie* bij de havo-examens. In alle andere vakken worden nu reeds centraal schriftelijke examens afgenomen, nl. bij de experimenterende dagscholen voor v.w.o. en bij de avondscholen voor v.w.o. in economische wetenschappen I en II en recht, bij de havo-scholen in handelswetenschappen en recht, en bij de mavo-scholen in handelskennis.

Examen economie bij havo.

Voor de voorbereiding van centraal schriftelijke examens in economie bij het havo zal zorggedragen worden door de inspectie tezamen met de Vereniging van Leraren bij het economisch-maatschappelijk onderwijs.

Streefdata bij dit vak zijn:

- in 1971 publikatie van proefopgaven;
- in het schooljaar 1972/73 kunnen scholen die dat wensen aan een centraal schriftelijk examen deelnemen;
- met ingang van het schooljaar 1973/74 het centraal schriftelijk examen invoeren.

Examen economische wetenschappen I en II en recht.

Experimenterende dagscholen voor v.w.o., hadden een eerste schriftelijk examen economische wetenschappen I en II en recht in het schooljaar 1970/71. In de schooljaren 1971/72 en 1972/73 zullen schriftelijke examens gelden voor de experimenterende dagscholen en avondscholen voor v.w.o. De examen- en herexamenopgaven van de genoemde jaren zullen informatief zijn voor de andere v.w.o.-scholen. Bovendien heeft de bovengenoemde vereniging een bundel proefopgaven voor economische wetenschappen II en recht verzorgd, terwijl een proefopgave voor economische wetenschappen I en recht op stapel staat.

Ongetwijfeld zullen — o.a. in bladen van de betrokken lerarenorganisaties — publikaties verschijnen over deze experimenten en over de stand van zaken daarbij. Ik verzoek U Uw leraren in de betrokken vakken in kennis te stellen van deze circulaire. De rectoren en directieuren ontvangen daartoe 4 exemplaren extra. Het is uiteraard van groot belang dat de betrokken leraren zich oriënteren op deze zaak en de ontwikkelingen volgen. Dit geldt eveneens voor wie opleidt voor een staatsexamen.

De minister van
onderwijs en wetenschappen,
(mr. C. van Veen)

Bijlage brief AVO 71-85

Indien een school deelneemt aan de schriftelijke proef met centraal opgestelde opgaven als onderdeel van het schoolonderzoek aardrijkskunde havo, mavo-4 en mavo-3 in het schooljaar 1972/73, dan komen bij die schriftelijke proef de volgende onderwerpen aan de orde.

1. *Het bevolkingsvraagstuk in Nederland*

- oorzaken van de bevolkingsgroei sinds de 19e eeuw
- leeftijdsopbouw
- ongelijke spreiding van de bevolking; migratie
- problemen in verband met de ter beschikking staande ruimte
- consequenties van de groei voor welvaart en welzijn

2. *Industrialisatie*

- industrialisatie na de tweede wereldoorlog
- relaties met bevolkingsgroei en werkgelegenheid
- decentralisatie van industrie
- invloed van de industrialisatie op het platteland

3. *Is Suriname een ontwikkelingsland?*

- bevolking
- landbouw en industrialisatie
- ontsluiting
- export
- relatie met Nederland

4. *De strijd om het zoete water*

- herkomst van het water en winning
- gebruik en verbruik
- verzilting en vervuiling; (overheids)maatregelen
- toekomstige voorziening

4. *De Rijnmond als deel van de Randstad*

- betekenis van de Rijnmond in nationaal en internationaal verband
- geleding van het Rijnmondgebied
- industrialisatie
- uitbreidingsmogelijkheden en moeilijkheden van haven en industriegebied
- de Rijnmond als woonmilieu

BOEKBESPREKINGEN

Mevrouw drs. G. van Schravendijk-Berlage ed.: Nederlands-Indië onder Voogdij (verschenen in de reeks "Spoorzoekers, bronnenboeken voor het geschiedenisonderwijs" onder redactie van drs. G.A.J. Giezeman en drs. N.J. Maarsen, Haarlem 1971, 48 pagina's, geïllustreerd).

De samenstelster poogt aan de hand van authentiek materiaal een indruk te geven van de Nederlandse regering in Indië in de periode van de ethische politiek. Zij doet dit door achtereenvolgens te behandelen het begin van de voogdijpolitiek, enige onderwerpen waarop de ethische politici hun aandacht hebben gericht namelijk onderwijs, bestuur, volkscredietwezen en irrigatie; tenslotte geeft zij enige reacties op de bezuinigingsmaatregelen van de regering na de crisis van 1929.

Alhoewel een strenge selectie is toegepast bij de keuze van de fragmenten, krijgt de leerling een goede indruk van datgene wat men met dit beleid wilde bereiken en de kritiek die er op is geuit, waarbij zowel reacties van Nederlanders als van vertegenwoordigers van de inlandse gemeenschap de aandacht krijgen.

Ik denk bij voorbeeld aan de visies van de gouverneur-generaal van Limburg Stirum en van Colijn over de Volksraad en het oordeel hierover van twee leden van dit college te weten de regent Koesoemo Joedo en Moelia, de gedachten van Raden Adjeng Kartini over de opvoeding van de Javaan en de beschouwingen over de financiële situatie in de crisisjaren van gouverneur-generaal de Jonge. Voorts zijn enige statistische gegevens, schema's over de samenstelling van het inlands bestuur en onderwijs en een literatuurlijst opgenomen.

Het schijnt mij toe dat de leerlingen bij het bestuderen van het gebruikte materiaal en de daarbij behorende opdrachten een beter beeld krijgen van deze zeer interessante periode. Dit zal vooral het geval zijn wanneer, zoals mevrouw van Schravendijk vermeldt, er nog een aparte publicatie zal verschijnen over de nationalistische beweging in Indië.

Mej. F. van Anrooij.

V.M. Hillyer, *De wereldgeschiedenis in een notedop*

Geheel herzien en tot op heden bijgewerkt door Cor Steentjes, Hollandia N.V. Baarn, 1971.

Oorspronkelijke titel, *A Child's History of the world*.

Naar mijn indruk gaat het hier om een leesboek over geschiedenis voor kinderen van 10 - 13 jaar. Het is dus geen echt schoolboek. De bewerker en vertaler vertelt in een 'Ter Inleiding' de bedoeling van dit boek: geschiedenis als een spannend verhaal. Welnu, het gaat hier om 85 verhaaltjes van ongeveer 4 bladzijden. Lang niet alle verhaaltjes zijn spannend en met geschiedenis heeft het weinig te maken. Tegen dit boek zijn een aantal bezwaren. Simplificaties zijn schering en inslag. Zo verlaat aardsvader Abraham Mesopotamië omdat hij in één God geloofde, dit in tegenstelling tot zijn omgeving.

Vergelijkt u dit eens met de veel genuanceerder voorstelling uit *Speurtocht door de eeuwen*, deel I p. 65. De voorstelling van de koude oorlog in hoofdstuk 80 is gruwelijk éénzijdig. Een ander bezwaar is, dat zulke geschiedenis veelal geschreven is rond 'grote mannen'; Abraham, Alexander de Grote, Augustus, Napoleon etc. Over die grote mannen

wordt soms op vreemde wijze gesproken. Zo had Lodewijk XIV 'gekke fratsen' en zullen zijn hovelingen 'hem best een lachertje gevonden hebben' (p. 244). Ook de toon van het gehele werk is niet goed getroffen.

Er bestaat echt een verschil tussen een eenvoudige en een kinderlijk - naieve schrijffrant! De indeling van het boek is zeer verwarrend. Zo kon de russische revolutie pas een (heel klein) plaatsje krijgen, nadat de NAVO en het Warschau pact al behandeld waren. Rest mij te melden, dat ik mij zeer gestoten heb aan het gebruik van de term 'Christus - moord' op bladzijde 127.

L. Blok.

Dr. R. Steensma: *Langs de Friese Kerken*, Bosch en Keuning N.V. Baarn.

Voor degene die, heel modern, hun vakantie willen doorbrengen in eigen land en daarbij tijdelijk een woonplaats zoeken in Friesland, is er een aardig gidsje verschenen: *Langs de Friese Kerken*. In dit boekje worden zes routes beschreven die leiden langs de oude friese kerken. Een bijzonder fraai uitgevoerd boekje dat zeker onmisbaar is voor de vakantie-ganger die Friesland wil verkennen. Van elke kerk wordt een beknopte beschrijving gegeven, waarin de aandacht gevestigd wordt op de bijzonderheden van de betreffende kerk. Een voortreffelijke handleiding voor degenen die de Franse kathedralen eens willen verwisselen voor de Friese dorpskerken.

J. Beetsma, Drachten.

COMMISSIE POSTACADEMIALE VORMING

RAAD VAN ADVIES

PROF. DR. J. C. BOOGMAN (Univ. Utrecht), PROF. DR. A. E. COHEN (Univ. Leiden), PROF. DR. A. F. MANNING (Univ. Nijmegen); PROF. Dr. A. B. BREEBAART (G.U. Amsterdam), PROF. DR. W. J. WIERINGA (V.U. Amsterdam), PROF. DR. E. H. WATERBOLK (Univ. Groningen), Dr. J. L. P. BRANTS (Coördinerend inspecteur), J.W. FOSSEN (Hfd. inspecteur Ped.Academie).

COMMISSIE POSTACADEMIALE VORMING

DRS. B. DORSMAN, Helena Rietbergstraat 19, Gouda, tel. 01820-16725, *voorzitter*:

DRS. H.W. TIMMER, Cordel Hullplaats 61, Rotterdam, tel. 010-214865, *1e vice-voorzitter*: beleid collegedagen

DRS. J.H. VINK, Delflandstraat 69, Nootdorp, tel. 01731-299, *2e vice-voorzitter*: conferenties
P.W. BROUWER, Fred. van Eedenplaats 61, Capelle a.d. IJssel, tel. 010-335591, *1e secretaris*: interne zaken.

J.G. KIKKERT, Karekietlaan 12, Oostvoorne, tel. 01885-2926, *2e secretaris*: organisatie en administratie van de collegedagen.

W. BACHMAN, Veld en Beemd 65, Krimpen a.d. IJssel, tel. 01807-5429, *penningmeester*.

LEDEN VAN DE COMMISSIE MET ZELFSTANDIGE TAKEN

DR. J. SWART, Lindelaan 40, Assen, tel. 05920-14591, portefeuilles.

DRS. R.H. COOLS, Zijdeweg 57, Wassenaar, tel. 01751-8215, publicaties.

De organisatie van de postacademiale colleges in de diverse plaatsen is in handen van de besturen van de V.G.N.-afdelingen.

De adressen van de *afdelingssecretariaten* zijn:

Alkmaar: Lindenlaan 12, Bergen N.H.

Arnhem: Wildenborglaan 32 VI.

Amsterdam: de Savorning Lohmanlaan 5,
Amstelveen.

Den Bosch: Philips de Tweedestr. 51.

Breda: Bavelse laan 224.

Eindhoven: Kruisakker 76.

Goes: Valckeslotlaan 89.

Groningen: Kamperfoelieweg 42, Paterswolde.

Den Haag: Paulus Potterstr. 26, Lisse.

Haarlem: Liedeweg 81, Haarlemmerliede.

Heerlen: Leenderkapelweg 27, Schaesberg.

Hengelo: Th. de Keyserstraat 276, Enschede.

Leeuwarden: Gerard ter Borchstraat 19.

Maastricht: Passementsmakersdreef 30.

Rotterdam: Kamperfoelielaan 15, Oostvoorne.

Utrecht: J.F.Kennedy laan 131, Woudenberg.

Venlo: Groenstraat 224.

Zutphen: Gerstekamp 12, Warnsveld.

Zwolle: Stevinstraat 9, Kampen.

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen uit dit nummer is slechts toegestaan na onze schriftelijke goedkeuring.

De redactie.

Zojuist verschenen:

HISTORIE..... HEDEN....

door J. Beetsma

losbladig f 15,75

incl. een in twee kleuren uitgevoerd schema van de geschiedenis vanaf de eerste wereldoorlog.

- Historie... heden...** houdt rekening met het feit dat de docent zich met de behandeling van de geschiedenis moet beperken, omdat vele leerlingen hun eindonderwijs in dit vak al in de 3e klas krijgen.
- Historie... heden...** is zo opgezet dat de stof gegroepeerd is in min of meer afgeronde gehelen. Steeds heeft de auteur getracht om op verantwoorde wijze de lijn naar het verleden of naar het heden door te trekken.
- Historie... heden...** is bestemd voor die klassen van het voortgezet onderwijs, waarin de leerlingen in het vak geschiedenis eindonderwijs ontvangen.

Voor nadere inlichtingen gelieve u een kaartje te schrijven aan:

MALMBERG

POSTBUS 233 's-HERTOGENBOSCH